Disgrifiad o system reolaeth y DU ar fewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid a gwerthuso perfformiad hynny

Ebrill 2012 – Mawrth 2014

Medi 2015

www.defra.gov.uk

Department of Agriculture and Rural Development
www.dardni.gov.uk

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

The Scottish Government

Department for Environment Food & Rural Affairs

Disgrifiad o system y DU o reolaeth ar fewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid a gwerthuso perfformiad hynny (Ebrill 2012 – Mawrth 2014)

Cyflwynwyd i'r Senedd mewn perthynas ag adran 10A o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 2002)

Medi 2015

© Hawlfraint y Goron 2015

Trwyddedwyd y cyhoeddiad hwn dan amodau Trwydded Llywodraeth Agored v3.0 ac eithrio pan nodir yn wahanol. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3 neu ysgrifennwch at Information Policy Team, The National Archives, Kew, London TW9 4DU, neu anfonwch e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Ble rydym wedi adnabod unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti bydd angen ichi gael caniatâd gan ddalwyr yr hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/government/publications

Dylid anfon unrhyw ymholiadau am y cyhoeddiad hwn atom yn ITAP@defra.gsi.gov.uk

ISBN Print 9781474124195
ISBN y We 9781474124201

ID SGD007295 09/15

Argraffwyd ar bapur yn cynnwys lleiafswm o 75% o gynnwys ffibr wedi ei ailgylchu

Argraffwyd yn y DU gan y Williams Lea Group ar ran Rheolwr
Llyfrfa Ei Mawrhydi

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol	1
Pennod 1 – Cyflwyniad a chwmpas yr adroddiad	3
Pennod 2 – Rolau a chyfrifoldebau awdurdodau cymwys a gorfodi canolig y DU	4
Pennod 3 – Asesu risg	7
Pennod 4 – ATAL: Rheolaeth gyn-ffiniol y DU	10
Pennod 5 – DIOGELU ac YMATEB: Rheoli ffiniau'r DU	16
Pennod 6 – SICRWYDD: Rheolaeth ôl-ffiniol y DU	24
Pennod 7 – Lleihau'r risg	26
Atodiad A – Deddfwriaeth yr Undeb Ewropeaidd	31
Atodiad B – Safleoedd Archwilio Ffiniau'r DU (BIPs)	33
Atodiad C – Monitro Afiechydon Rhyngwladol – Asesu Achosion Cychwynnol ar gyfer FMD yn Rwsia	35
Atodiad D – Ystadegau ar fewnforio cynnyrch anghyfreithlon	37
Atodiad E – Geirfa o dalfyriadau ac acronymau cyffredin	42

Crynodeb Gweithredol

Pleser yw cyflwyno ein Hadroddiad Blynyddol, sef yr unfed ar ddeg a gyhoeddwyd gennym i ddisgrifio'r camau a gymerir gan y Llywodraeth ac eraill i atal afiechydon anifeiliaid rhag cyrraedd y DU. Mae'r cyd-destun ar gyfer rheoli mewnforion yn gymhleth ac mae angen ei addasu er mwyn adlewyrchu'r newidiadau byd-eang mewn risgiau afiechydon a phatrwm ehangol masnach ryngwladol.

Mae'r adroddiad hwn yn egluro sut mae'r system o reoliadau mewnforio a mesurau diogelu eraill, yn gweithio; mae'n disgrifio'r sail gyfreithiol ar gyfer y rheoliadau ac yn adnabod yr asiantaethau allweddol ledled llywodraethau canolig a lleol sydd ynghlwm â'r gwaith hwn. Ein bwriad yw peidio ag ailadrodd y wybodaeth hon mewn adroddiadau eraill yn y dyfodol gan ganolbwyntio'n hytrach ar ddeilliannau penodol.

Llwyddiannau

- **Nod y Swyddfa Bwyd a Milfeddygaeth i werthuso rheoli mewnforion i'r DU**

  Daeth archwilwyr o Swyddfa Bwyd a Milfeddygaeth y Comisiwn Ewropeaidd i'r casgliad fod gan y DU system reoli effeithiol ar fewnforion a nwyddau teithiol yn unol â gofynion deddfwriaeth yr UE. Mae eu canfyddiadau'n ategu'r rhai a gwblhawyd mewn gwaith archwilio o'n Safleoedd Archwilio Ffiniau (BIPs)[1] gan Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Labordai Milfeddygol (sef Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion erbyn hyn).

  Sicrheir effeithiolrwydd y mesurau rheoli a digonolrwydd cyfleusterau'r BIP gan:

  – gydweithio agos rhwng y gwahanol awdurdodau cymwys

  – rhaglen hyfforddi benodol sy'n gysylltiedig â'r adolygiad parhaus o weithdrefnau a chyfarwyddiadau

  – y system ddilysu sydd mewn grym a system archwilio esblygol sy'n ystyried effeithiolrwydd y mesurau rheoli.

- **Asesu Risg – deall y risg**

  Parhaodd Defra i fonitro sefyllfa afiechydon rhyngwladol a chynhyrchu 53 o Asesiadau Afiechydon Cychwynnol ar ystod o achosion cychwynnol byd-eang. Cyflwynodd Defra fanylion yr achosion cychwynnol newydd i'r BIPs a Llu'r Ffiniau i sicrhau bod holl fesurau rheoli rheoliadol a gwrth-smyglo wrth y ffiniau'n medru ymateb i risgiau newydd neu newidiol o ran iechyd anifeiliaid ac i sicrhau eu bod yn canolbwyntio ar y llwybrau a'r nwyddau sy'n cynnig y risgiau mwyaf. Mae'r adroddiad yn cynnwys astudiaeth achos o'n hymateb i achos cychwynnol o afiechyd, sef *Ffliw Adar Pathogenedd Uchel* yn Israel.

- **Bioddiogelwch (Lloegr)**

  Cynhaliwyd cyfarfodydd Bioddiogelwch Gweinidogol Misol i sicrhau cynnydd amserol wrth ymateb i risgiau bioddiogelwch posib a chynnig trosolwg a chyfarwyddyd strategol. Mae dull newydd o asesu risgiau wedi sicrhau y gellir asesu risgiau i iechyd anifeiliaid a phlanhigion gyda'i gilydd, o ran tebygolrwydd ac effaith.

- **'Strategaeth Orfodi' Defra a Llu'r Ffiniau[2]**

  Mae Defra a Llu'r Ffiniau wedi cynhyrchu 'Strategaeth Orfodi' newydd sy'n diffinio amcanion ar y cyd er mwyn lleihau'r risgiau a achosir wrth fewnforio cynnyrch anifeiliaid

---
1 Safleoedd mynediad a gymeradwyd yn y DU ar gyfer anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid. Rhoddir rhestr o holl BIPs y DU yn Atodiad B
2 Cwblhawyd ym mis Hydref 2014

yn anghyfreithlon, i'r lefel isaf bosib. Amcan y strategaeth yw gwella'r gallu'n barhaus i gynnal dadansoddiad effeithiol ac i ddatblygu gwell dull o adrodd cudd-wybodaeth gan arwain at ymyriadau mwy effeithiol ac yn seiliedig ar risg wrth ddarganfod mewnforion anghyfreithlon.

- **Adolygiad Strategol o Gyfathrebu**

  Cwblhawyd yr adolygiad yn 2014 yn dilyn cyfnod o ymgysylltiad gyda rhanddeiliaid allweddol a diben y cyfnod cyntaf oedd atgyfnerthu a chanoli cyfarwyddyd ynglŷn â'r we wrth iddo gael ei symud i Gov.uk.

Effeithiolrwydd cyffredinol mesurau rheoli mewnforion

- **Gwerthiant masnachol**

  Cwblhawyd gwiriadau ymarferol ar bob llwyth o anifeiliaid byw a chanran neilltuol o gynnyrch. Mae'r lefel o waith gorfodi a gwblhawyd yn y BIPs wedi aros yn gyson o isel o safbwynt mewnforio cynnyrch anifeiliaid. Roedd y nifer o becynnau o gynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd yn 2013/14 ychydig yn uwch yn unig na 2012/13 (i fyny 0.9%). O ran anifeiliaid byw, cafwyd gostyngiad yn y nifer o fewnforion yn 2013/14 o 31% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

  Ar gyfer mewnforion y trydedd wlad o anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid parhaodd lefel uchel o gydymffurfiaeth â'n rheolau mewnforio. Yn ystod 2012/13 1.3% yn unig o'r holl becynnau o gynnyrch anifeiliaid a wrthodwyd a 1.4% yn ystod 2013/14. Yn 2012/13 gwrthodwyd 0.9% o anifeiliaid byw a 1% yn 2013/14.

  Os bu i gynnyrch anifeiliaid gynnig risg gyhoeddus neu i iechyd anifeiliaid, parhaodd y weithred o ddinistrio'r llwyth fel y weithred orfodi fwyaf cyffredin. Gydag anifeiliaid byw, allforiwyd y rhan fwyaf o becynnau yn eu holau.

- **Mewnforion personol**

  Llwyddodd perthynas weithio agos gyda Llu'r Ffiniau i sicrhau ymyriadau effeithiol ac yn seiliedig ar risg. Rhwng 2011/12 a 2012/13 mewn meysydd awyr a phorthladdoedd cynyddodd y nifer o atafaeliadau o gynnyrch a fewnforiwyd yn anghyfreithlon 8%; a rhwng 2012/13 a 2013/14, 23%.

  Roedd y rhan fwyaf o'r mewnforion anghyfreithlon a ganfuwyd gan Lu'r Ffiniau yn fach iawn ac fel arfer yn roddion gan deithwyr yn ymweld â theulu neu atafaeliadau gan dwristiaid, pobl fusnes a myfyrwyr yn teithio i'r DU am y tro cyntaf. Nwyddau a gludwyd yn anfwriadol oedd y rhan helaeth gan deithwyr nad oedd yn ymwybodol o waharddiadau cyfredol yr UE, er gwaethaf ymgyrchoedd hysbysebu.

Pennod 1 – Cyflwyniad a chwmpas yr Adroddiad

1.1 Dyma'r unfed adolygiad ar ddeg o fesurau rheoli mewnforion y Deyrnas Unedig (DU) yn unol ag adran 10A[3] o Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 1981 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd Anifeiliaid 2002). Mae'r adolygiad mwyaf diweddar (yn cwmpasu Ebrill 2011 – Mawrth 2012 ar gael yn: gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/211243/pb13879-animal-import-controls-201307.pdf.

1.2 Mae'r adroddiad hwn yn ymdrin yn arbennig â dwy flynedd ariannol Ebrill 2012 – Mawrth 2014. Mae hyn yn dilyn adolygiad o strwythur a chynnwys adroddiadau diweddar gyda'r nod o ddarparu golwg fwy cynhwysfawr o'r camau a gymerir gan y Llywodraeth ac eraill i ddiogelu'r DU rhag mewnforio afiechydon anifeiliaid. Rydym wedi ymestyn hyd a lled yr adroddiad i gynnwys mewnforion o anifeiliaid byw o wledydd o'r tu allan i'r Undeb Ewropeaidd (UE) a elwir yn drydydd gwledydd. Bydd yr adroddiad hwn ac unrhyw argraffiad i'r dyfodol yn anelu hefyd at gynnig asesiad mwy clir o effeithiolrwydd ein rheolau mewnforio.

1.3 Ein bwriad yw defnyddio'r adroddiad estynedig hwn fel dogfen gyfeiriol, sy'n amlinellu'r sail gyfreithiol ar gyfer rheoli mewnforion ynghyd â rolau a chyfrifoldebau'r prif sefydliadau llywodraethol sydd ynghlwm. Dylai adroddiadau yn y dyfodol a gyflwynir i'r Senedd dan Ddeddf Iechyd Anifeiliaid fod yn fyrrach ond yn canolbwyntio ar ddeilliannau neilltuol a pholisi a datblygiadau ymarferol.

1.4 Paratowyd yr adolygiad hwn gan Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (Defra) gyda chyfraniadau gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (FSA), Adrannau Amaeth/Materion Gwledig y Llywodraethau Datganoledig, Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Labordai Milfeddygol (AHVLA)[4] a Llu'r Ffiniau.

1.5 Mae'r adroddiad yn rhoi manylion:

- yr awdurdodau cymwys sydd ynghlwm â mesurau rheoli mewnforion (Pennod 2)
- sut mae'r awdurdodau cymwys hynny a chyrff eraill yn cydweithio i sicrhau bod gwybodaeth ac adborth yn cael ei gyfnewid o'r holl ganlyniadau perthnasol a'r mesurau rheoli mewnforion swyddogol (Penodau 3 a 7)
- sut mae'r DU yn monitro ac yn dilysu cydymffurfiaeth â chyfraith yr UE a chyfraith genedlaethol (Pennod 4)
- sut mae'r DU yn gorfodi'r mesurau rheoli hyn i atal neu leihau'r risg o afiechydon gael eu mewnforio i'r DU (Penodau 5 a 6)
- gweithrediadau a wnaed i wella perfformiad gweithgarwch rheoli (Pennod 7)
- perfformiad y system rheoli mewnforio drwy asesiad cyffredinol (Crynodeb Gweithredol).

1.6 Tra y cymerwyd gofal i sicrhau bod y dolenni i'r we sydd yn yr adroddiad hwn yn gywir wrth i ni gyhoeddi, gall rhai newidiadau ddigwydd.

1.7 Am ragor o wybodaeth ar adroddiadau adolygiad blynyddol mewnforio, cysylltwch â
Paul Dray
Tîm Mewnforion a Masnach yr UE, Iechyd Planhigion ac Anifeiliaid, Defra
Ffôn: 020 7238 5413
E-bost: Paul.Dray@defra.gsi.gov.uk

[3] legislation.gov.uk/ukpga/1981/22/section/10A
[4] bellach yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion, a lansiwyd ar 1 Hydref 2014)

Pennod 2 – Rolau a chyfrifoldebau awdurdodau cymwys a gorfodi'r DU ar gyfer rheoli mewnforio

2.1 Mae masnach mewn anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid yn cynrychioli cyfraniad sylweddol i economi'r DU ond gallant hefyd olygu cyflwyno afiechydon anifeiliaid i'r DU a all fod yn niweidiol i iechyd dynol ac anifeiliaid. Gall afiechydon fel *Clwy'r Traed a'r Genau* (FMD) a *Ffliw Adar Pathogenaidd Iawn* (HPAI) gael eu cyflwyno i'r DU gan anifeiliaid neu gynnyrch anifeiliaid (yn enwedig rhai sy'n cynnwys llaeth neu gig). Gall afiechydon o'r fath gael effaith ddinistriol ar ein stoc o dda byw a'r amgylchedd. Gall cynnyrch anifeiliaid fod yn risg hefyd i iechyd dynol ar ffurf afiechydon, gweddillion, halogion (e.e. o bysgod, mêl a chrwyn anifeiliaid sydd heb eu trin). Gall yr effeithiau fod yn rhai economaidd hefyd: amcangyfrifir y bu i Glwy'r Traed a'r Genau 2001 gostio £3 biliwn i'r llywodraeth, amaethyddiaeth ac i'r gadwyn fwyd.

2.2 Felly, amcanion system rheoli mewnforio i'r DU yw:

- datblygu a gweithredu polisïau sy'n cynnig cydbwysedd o ran y budd o fewnforio anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid i'r DU gyda'r angen i leihau'r risg y cyflwynir afiechydon i'r wlad *drwy'r* anifeiliaid neu'r cynnyrch hynny
- i ddatblygu a gweithredu polisïau yn ymwneud â threfn wirio milfeddygol ledled yr UE sy'n sefydlu'r rheolau ar gyfer mewnforio anifeiliaid a chynnyrch anifeiliad o'r tu allan i'r UE
- i gynnal gwiriadau yn seiliedig ar risgiau ar gyfer mewnforion anghyfreithlon o gynnyrch anifeiliaid
- i godi ymwybyddiaeth ymhlith y cyhoedd o'r rheolau ar gyfer mewnforion personol.

2.3 Y prif awdurdodau sydd ynghlwm â mesurau rheoli mewnforio swyddogol yw Defra, yr FSA ac Adrannau Amaeth/Materion Gwledig yn y Llywodraethau Datganoledig. Cynhelir mesurau rheoli ar safleoedd dod i mewn i'r wlad gan AHVLA (DU), Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd a Llu'r Ffiniau (DU) a DARD (Gogledd Iwerddon). Mae Awdurdodau Lleol mewndirol a HMRC hefyd ynghlwm mewn gweithgarwch clirio tollau.

2.4 Mae **Defra**[5] yn awdurdod canolig sy'n gyfrifol am reoli'r risgiau afiechydon anifeiliaid sy'n gysylltiedig â mewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid. Gwna'r Adran hon y gwaith hwnnw drwy sicrhau bod rheolau mewnforio'r UE ar gyfer anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid yn cydweddu a bod mewnforwyr yn cydymffurfio â nhw, a bod ein cyrff gorfodi'n cynnal gwiriadau gofynnol deddfwriaeth yr UE ar y safleoedd dod i mewn i'r wlad. Er mai gweithio'n uniongyrchol yn Lloegr yn unig mae Defra, mae'n cydweithio'n agos â Llywodraethau Datganoledig yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon, ac yn gyffredinol yn arwain ar drafodaethau yn yr UE ac yn rhyngwladol. Mae'r Llywodraethau Datganoledig yn gyfrifol am baratoi deddfwriaeth a gorfodi cyfatebol o fewn eu gwledydd eu hunain.

[5] gov.uk/government/organisations/department-for-environment-food-rural-affairs

2.5 **FSA**[6] yw'r awdurdod cymwys canolig ar gyfer diogelwch bwyd ac mae iddo swyddogaeth statudol i ddiogelu iechyd cyhoeddus a diddordebau eraill defnyddwyr mewn perthynas â bwyd a diod. Mae'r Asiantaeth felly'n gyfrifol am bolisi iechyd cyhoeddus ar reoli mewnforio cynnyrch anifeiliaid. Mae'r FSA yn sicrhau bod bwyd a fewnforiwyd yn ddiogel i'w fwyta a chynhelir mesurau rheoli ar ffiniau'r DU ac yn y mewndir. Mae'r Asiantaeth yn darparu canllaw polisi i fewnforwyr a Swyddogion Iechyd Porthladdoedd ac mae'n gyfrifol am baratoi deddfwriaeth ar faterion iechyd cyhoeddus yn ymwneud â bwyd a gweithredu mesurau diogelwch yr UE (yn cynnwys samplo cynnyrch pysgod a fewnforir ar gyfer gweddillion milfeddygol).

2.6 Mae **Llu'r Ffiniau**[7] yn gyfrifol am ddarparu mesurau rheoli gwrth-smyglo mewn tollau ar[8] fynedfeydd i mewn i'r DU[9] (ar wahân i fannau a ddyluniwyd fel BIPs) er mwyn atal mewnforion anghyfreithlon. Mae hyn yn cynnwys darganfod a chipio cynnyrch anifeiliaid anghyffreithlon mewn cludiant, mewnforion personol a phost. Mae Llu'r Ffiniau yn ystyried hysbysiadau newydd am afiechydon yn enwedig rhai sy'n gysylltiedig ag achosion cychwynnol difrifol, er mwyn medru hysbysu ei gweithgareddau a gweithrediadau a dargedir, ac i asesu a oes angen lefelau uwch o wiriadau gwrth-smyglo.

2.7 Mae **AHVLA** (Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion erbyn hyn) yn asiantaeth weithredol sy'n gweithio ar ran Defra, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban. Diben yr asiantaeth yw cefnogi diwydiant ffermio iach a chynaliadwy ledled y DU ac i ddiogelu cymdeithas rhag bygythiadau sy'n gysylltiedig ag anifeiliaid. Mae'r asiantaeth yn gyfrifol am oruchwylio, monitro a gweinyddu trefniadau gwiriadau milfeddygol ar anifeiliaid byw a rhai cynnyrch anifeiliaid mewn BIPs.

2.8 **Awdurdodau Iechyd Porthladdoedd (PHA)**[10] **ac Awdurdodau Lleol**yw partneriaid darparu mesurau rheoli swyddogol Defra a'r FSA. Maent yn gyfrifol am[11] wiriadau milfeddygol a diogelwch bwyd ar gynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd, sy'n cyrraedd cyfleusterau Safle Archwilio ar y Ffin (BIP) a leolir mewn rhai porthladdoedd a meysydd awyr yn y DU. Cynhelir gwiriadau gan filfeddygon a Swyddogion Iechyd Porthladdoedd (Swyddogion Iechyd Amglycheddol arbenigol), a gyflogir fel arfer gan yr awdurdod lleol neu'r PHA. Mae Awdurdodau Lleol yn chwarae rhan hanfodol hefyd wrth adnabod a rheoli cynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd yn anghyfreithlon i'r DU a'i roi ar y farchnad fewndirol mewn manwerthu, arlwyo, stondinau marchnad neu fannau tebyg.

2.9 Mae prosesau datgan tollau **HMRC's**[12] ar gyfer mewnforion nad ydynt o'r UE yn sicrhau bod holl gynnyrch anifeiliaid wedi eu cyhoeddi â Dogfen Mynediad Filfeddygol Gyffredin[13] cyn i'r llwyth gael ei glirio drwy'r tollau yn y DU[14].

6 food.gov.uk/the-website-of-the-food-standards-agency
7 gov.uk/government/organisations/border-force
8 Mae Rheoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol 2011 yn cynnig y sail gyfreithiol ar gyfer y gweithgarwch hwn
9 Mae gan DARD gyfrifoldeb yng Ngogledd Iwerddon, mewn BIPs a safleoedd mynediad eraill
10 gov.uk/port-health-authorities-monitoring-of-food-imports and porthealthassociation.co.uk/
11 dan Ddeddf Iechyd Cyhoeddus (Rheoli afiechydon) 1984, c 22
12 Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi hmrc.gov.uk/
13 gov.uk/overseas-veterinary-certificates-and-border-inspection-posts
14 DARD sy'n cwblhau'r gweithgareddau hyn yng Ngogledd Iwerddon

2.10 Yng Ngogledd Iwerddon, **yr Adran Amaethyddiaeth a Datblygu Gwledig (DARD)** sy'n gyfrifol am orfodi ar ffiniau ynghyd â chyhoeddusrwydd. Mae BIPs[15] dan oruchwyliaeth uniongyrchol DARD. Mae'r cyfrifoldeb am gynnyrch pysgota wedi ei ddatganoli i Gynghorau Dosbarth[16]; mae'r cyfrifoldeb am bob cynnyrch anifail arall a mewnforion o anifeiliaid byw yn parhau yn nwylo DARD. Mae PHA Belfast yn cynnal gwiriadau pysgod a chynnyrch pysgod. Mae Milfeddygon Swyddogol a gyflogir gan DARD yn cynnal gwiriadau ar anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid (ar wahân i gynnyrch pysgod) mewn BIPs. Nid yw BIPs Belfast wedi'u cymeradwyo ar gyfer anifeiliaid byw. Mae Cangen Archwilio Porthladd Gwasanaeth Milfeddygol DARD yn gyfrifol am ddarganfod cynnyrch anifeiliaid anghyfreithlon (mewnforion personol) ym mhob safle dod i mewn i'r wlad yng Ngogledd Iwerddon. Mae gan y gangen bresenoldeb parhaol ym mhob un o'r prif borthladdoedd a meysydd awyr yng Ngogledd Iwerddon. Mae DARD hefyd:

- yn cynnal gwiriadau rheolaidd ym mhorthladdoedd a marinas bach o amgylch Gogledd Iwerddon
- wedi cyflwyno ci canfod er mwyn darganfod mewnforion personol anghyfreithlon ym meysydd awyr Gogledd Iwerddon
- yn medru cefnogi cyrff gorfodi eraill ac yn cynnig help wrth gefn i gyrff fel Mewnfudo EM, Llu'r Ffiniau a FSANI.

2.11 Mae rhagor o wybodaeth ar reolaeth a threfniant y systemau rheoli ar gyfer mewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid ar gael yng Nghynllun Rheoli Cenedlaethol Aml-Flynyddol y DU[17] (yn unol â gofyniad Rheoliad 882/2004) a Phroffil Gwlad y DU[18].

2.12 Rhoddir crynodeb o'r modd y rhennir y cyfrifoldeb am reolaeth swyddogol mewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid isod.

Awdurdodau Cymwys: Deddfwriaeth, Polisi a Chydgordio				
Defra	**FSA**	**Llywodraeth Cymru**	**Llywodraeth Yr Alban**	**DARD Gogledd Iwerddon**
Lefel Ranbarthol: Gorfodi (Gwiriadau mewnforio, gwiriadau gwrth-smyglo, monitro a gwyliadwriaeth)				
AHVLA	**DARD Gogledd Iwerddon (Gwasanaeth Milfeddygol)**	**PHAs**	**Awdurdodau Lleol**	**Llu'r Ffiniau**

2.13 Mae rhagor o wybodaeth am y ffyrdd y mae'r Adrannau a'r asiantaethau hyn yn cydweithio ym Mhennod 7.

[15] BIP Porthladd Belfast a BIP Maes Awyr Rhyngwladol Belfast
[16] yn gyfystyr ag Awdurdodau Lleol
[17] food.gov.uk/enforcement/regulation/europeleg/feedandfood/ncpuk
[18] ec.europa.eu/food/fvo/controlsystems_en.cfm?co_id=GB

Pennod 3 – Asesu risg

3.1 Mae Defra yn monitro unrhyw achosion cychwynnol o afiechydon anifeiliaid sylweddol, neilltuol a newydd yn fyd-eang. Defnyddir y system rhybuddio cynnar hon i asesu'r risg y gallai afiechydon gael eu cyflwyno i'r DU drwy fasnach anifeiliaid neu gynnyrch anifeiliaid (cyfreithiol neu beidio), drwy symud bywyd gwyllt, neu drwy symud anifeiliaid fel pryfetach ac adar gwyllt a allai gario afiechyd. Mae Defra'n defnyddio'r asesiadau hyn o achosion cychwynnol i'w cynorthwyo i benderfynu sut i reoli neu leihau'r risgiau.

3.2 Pan ddaw Defra yn ymwybodol o achos newydd o afiechyd anifeiliaid mewn gwlad arall gall gynnal asesiad cychwynnol o afiechyd newydd. Rhoddir blaenoriaeth i achosion o afiechydon cychwynnol mewn Aelod-Wladwriaeth o'r UE, gwlad sy'n ffinio â'r UE neu un o bartneriaid masnach trydydd gwlad y DU. Mae Defra'n gweithio gyda Llu'r Ffiniau a phartneriaid eraill sy'n darparu i sicrhau bod eu gweithgarwch gorfodi a thargedu yn ystyried y risg(iau) presennol ac yn gweithredu'n unol â fframweithiau gweithredol sefydliadol o flaenoriaeth cytunedig. Er enghraifft, yn ystod 2013/14 adroddodd Defra ar yr HPAI yn yr Eidal (UE), Awstralia (trydydd gwlad) a FMD yn Rwsia (ar ffin yr UE).

3.3 Cynhelir monitro dyddiol o achosion newydd o afiechydon gan arbenigwyr gwyddonol AHVLA a all gwblhau asesiadau risg yn sydyn *ar hap* ar ran Defra. Mae'r asesiadau risg hyn yn defnyddio adroddiadau swyddogol (y Llywodraeth) yn ogystal â hysbysiadau afiechyd yr UE, ond mae ffynonellau answyddogol o wybodaeth (y diwydiant neu adroddiadau ar y rhyngrwyd) hefyd yn bwydo i mewn i wyliadwraeth ar gyfer digwyddiadau anarferol. Mae'r asesiadau hyn ar gael ar gov.uk/government/collections/animal-diseases-international-monitoring. Rhoddir enghraifft o asesiad o afiechyd cychwynnol ar gyfer FMD yn Rwsia yn Atodiad C.

3.4 Rhwng 1 Ebrill 2012 a 31 Mawrth 2014 cwblhawyd a chyhoeddwyd 53 o Asesiadau o Afiechydon Cychwynnol gan Defra ar afiechydon fel FMD, HPAI, *Anemia Heintus Ceffylaidd*, *Y Gynddaredd* a *Chlwy Affricanaidd y Moch* (ASF). Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn: gov.uk/government/collections/animal-diseases-international-monitoring.

3.5 Isod rhoddir llwybr risg nodweddiadol – yn yr achos hwn ar gyfer mewnforio moch byw o wledydd lle mae ASF yn bodoli. Tra bod rheolau masnach yr UE yn ymdrin â'r rhan fwyaf o'n pryderon ynghylch mewnforio anifeiliaid byw, cynnyrch, a ffyrdd cludo eraill o ledaenu afiechydon, dengys y llwybr hwn bod yna rai ffyrdd cludo neilltuol yn parhau heb eu rhwymo gan ddeddfwriaeth (e.e. ffyrdd cludo sydd yn anghyfreithlon neu'r symudiad o anifeiliaid gwyllt neu foch a symudir fel anifeiliaid anwes drwy gamgymeriad). Yn yr achos hwn efallai y bydd angen i awdurdodau'r DU ystyried a ddylid cymryd mesurau rhagofalus i liniaru'r risgiau hyn.

Y risg o gyflwyno ASF i'r DU drwy fasnach neu symud moch byw

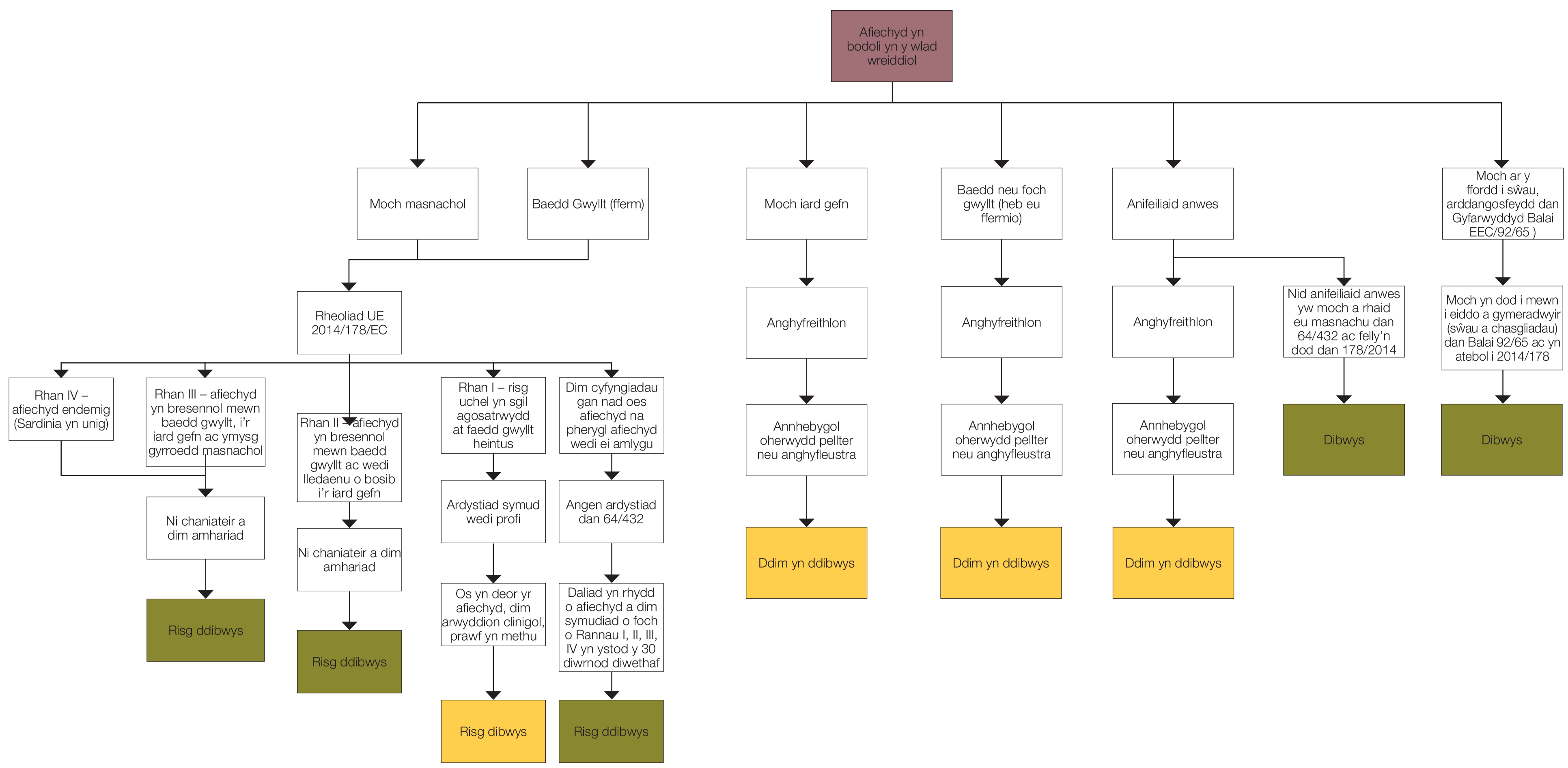

3.6 Mae’r diagram isod yn dangos y rhaniad o ran cyfrifoldeb a gweithgarwch sydd ynghlwm â’r broses asesu risg

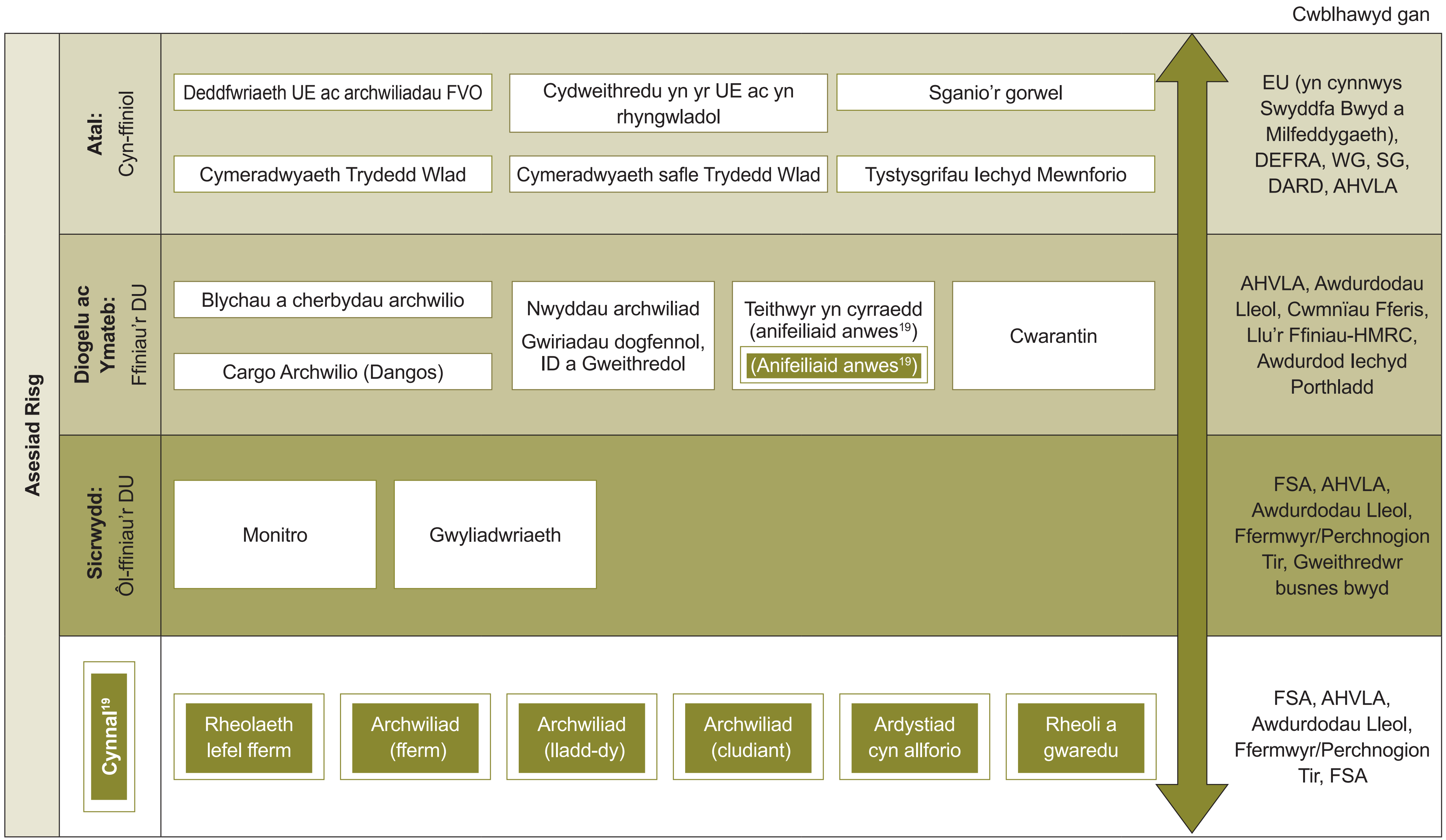

[19] Mae’r ardaloedd tywyll y tu hwnt i bwrpas yr adroddiad hwn

Pennod 4 – ATAL: Rheolaeth gyn-ffiniol

Deddfwriaeth UE

4.1 Mae Rheoliad Comisiwn 882/2004[20] ar fesurau rheoli swyddogol yn cynnig meini prawf ar gyfer trefniant a gweithredu system rheoli mewnforio i'r DU. Mae hyn yn cynnwys:

- ymagwedd yn seiliedig ar risg – Erthygl 3
- dynodiad o awdurdodau cymwys ar gyfer holl weithgarwch mewnforio – Erthygl 4(1)
- cydgordio a chydweithredu rhwng ac oddi mewn awdurdodau cymwys (cyfathrebu â Thollau) – Erthygl 4(3) a 4(5)
- sut y bydd yr awdurdodau cymwys yn cael eu harchwilio, yn cynnwys mesurau rheoli gan y Comisiwn – Erthygl 4(6)
- safonau sy'n ddisgwyliedig gan staff, labordai, a pha ddulliau dadansoddol ellir eu defnyddio ar gyfer mesurau rheoli swyddogol – Erthyglau 6 a 12
- gweithdrefnau wedi'u dogfennu a'u dilysu ar gyfer cwblhau mesurau rheoli swyddogol – Erthygl 8
- gofyniad i lunio adroddiadau ar y mesurau rheoli swyddogol – Erthygl 9
- amodau mewnforio – Erthyglau 47-50
- system i hyfforddi swyddogion a'u diweddaru'n rheolaidd (canfod anghenion, gwerthuso effeithiolrwydd yr hyfforddiant a roddwyd) – Erthygl 51
- mesurau mewn achos o ddiffyg cydymffurfio – Erthygl 54.

4.2 Mae amcanion mesurau rheoli mewnforio swyddogol y DU yn unol â nodau'r ddeddfwriaeth UE berthnasol:

- mae gwiriadau milfeddygol ar anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid o drydydd gwledydd yn cael eu cynnal yn unol â Chyfarwyddyd y Cyngor 91/496[21], Cyfarwyddyd y Cyngor 97/78[22], a deddfwriaeth genedlaethol
- mae cyfleusterau i archwilio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid wedi cael eu hadeiladu, yn llawn cyfarpar, yn cael eu cynnal a'u gweithredu yn unol â'r gofynion a osodwyd yng Nghyfarwyddyd y Cyngor 91/496 a Phenderfyniad y Comisiwn 2001/812[23]
- mae'r gwiriadau dilysu a gwblheir gan swyddogion sy'n gyfrifol am Safleoedd Archwilio Ffiniau yn cydymffurfio â gofynion erthygl 8 o Reoliad 882/2004.

Rhoddir y rhannau pwysicaf o ddeddfwriaeth yr UE yn Atodiad A.

---

20 eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:165:0001:0141:EN:PDF
21 eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31991L0496
22 europa.eu/legislation_summaries/food_safety/veterinary_checks_and_food_hygiene/l12059b_en.htm
23 eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32001D0812

Trydydd Gwledydd a chymeradwyo safleoedd (yn cynnwys Ardystio Iechyd Menwnforion)

4.3 Ar hyn o bryd barn Defra yw y byddai yna risg fach o afiechyd egsotig yn cael ei chyflwyno o wlad a effeithiwyd gan fewnforion cyfreithiol yn sgil y system o gymeradwyo ac ardystio a osodwyd gan gyfraith yr UE ar gyfer gwledydd a gymeradwywyd i allforio i'r UE. Serch hynny, mae mewnforion anghyfreithlon (yn enwedig smyglo) yn parhau yn bryder mawr. Mae swmp y masnachu a'r materion ymarferol yn pennu'r ymagwedd seiliedig ar risg.

4.4 Rhaid i anifeiliaid a'u cynnyrch a fewnforiwyd i'r UE o drydydd gwledydd gael eu cynhyrchu'n unol â safonau anifeiliaid ac iechyd cyhoeddus yr UE o leiaf. Dim ond o wledydd a gymeradwyir gan yr UE y cânt eu mewnforio, ac o sefydliadau a gymeradwywyd yn unig yn achos bwydydd. Rhaid i bob llwyth gynnwys tystysgrif anifail priodol a/neu dystysgrif iechyd cyhoeddus ac yna'i restru ar System Cofnodi Symudiadau Anifeiliaid Rhwng Gwledydd yr UE (TRACES)[24]; mae hyn yn sicrhau tracio ac archwilio cadarn. Mae anifeiliaid a'u cynnyrch yn cael eu masnachu'n rhydd o fewn yr UE ac mae'r cyfrifoldeb ar gyfer iechyd a diogelwch yn nwylo'r Aelod-Wladwriaeth sy'n allforio. Nid yw'r ffiniau'n cael eu rheoli ar gyfer masnachu rhwng Aelod-Wladwriaethau ac mae'r UE yn caniatau gwiriadau nad ydynt yn gwahaniaethu'n fwriadol, ar gyfer dibenion cydymffurfio'n unig.

4.5 Er mwyn i drydydd gwledydd gael cymeradwyaeth i'w galluogi i allforio i'r UE, cymerir sylw neilltuol, ymysg pethau eraill[25] o:

- statws afiechyd y wlad a statws iechyd y da byw ac anifeiliaid domestig eraill
- rheolau'r wlad ar atal a rheoli afiechydon, yn cynnwys ei rheolau ar ei fewnforion o wledydd eraill
- trefniant yr awdurdodau milfeddygol cymwys a'r gwasanaethau archwilio.

4.6 Gall gymeradwyaeth gwmpasu rhan neu'r cyfan o wlad nad yw'n perthyn i'r UE yn ddibynnol ar y sefyllfa mewn perthynas â'r anifail neu iechyd cyhoeddus, ynghyd â natur y cynnyrch y ceisir cymeradwyaeth amdanynt.

4.7 Mae'n ofynnol i awdurdodau cymwys y trydydd gwledydd roi sicrwydd neu warant priodol i'r Comisiwn Ewropeaidd ynglŷn â safonau iechyd a glendid anifeiliaid. Yna mae'n rhaid i'r Comisiwn asesu'r wybodaeth a gyflwynwyd. Pan dderbynnir cais am warantau sy'n sicrhau cymeradwyaeth gan y Comisiwn, fe anfonir holiadur cychwynnol yn ymwneud â'r anifeiliaid/cynnyrch dan sylw i'r awdurdodau cenedlaethol. Nod hyn yw asesu a ellir bodloni gofynion yr UE ac i gasglu gwybodaeth cyn archwiliad posibl yn y fan a'r lle gan Swyddfa Bwyd a Milfeddygaeth (FVO) y Comisiwn Ewropeaidd. Mae'r rhaglen ddiweddaraf o archwiliadau trydydd gwledydd yr FVO i'w gweld yn: ec.europa.eu/food/fvo/inspectprog/index_en.htm.

[24] Offeryn rheoli milfeddygol ar y we sy'n rheoli mewnforion ac allforion o anifeiliaid gwyllt a chynnyrch anifeiliaid o'r UE. Rhedir y rhwydwaith gan y CE. ec.europa.eu/food/animal/diseases/traces/index_en.htm

[25] Mae hyn yn berthnasol i anifeiliaid (Cyfarwyddyd Cyngor 2004/68/EC) a chynnyrch anifeiliaid i'w bwyta gan bobl (Cyfarwyddyd Cyngor 2002/99/EC)

4.8 Mae'r diagram isod yn dangos y pwyntiau rheoli yn y broses o fewnforio cynnyrch anifeiliaid.

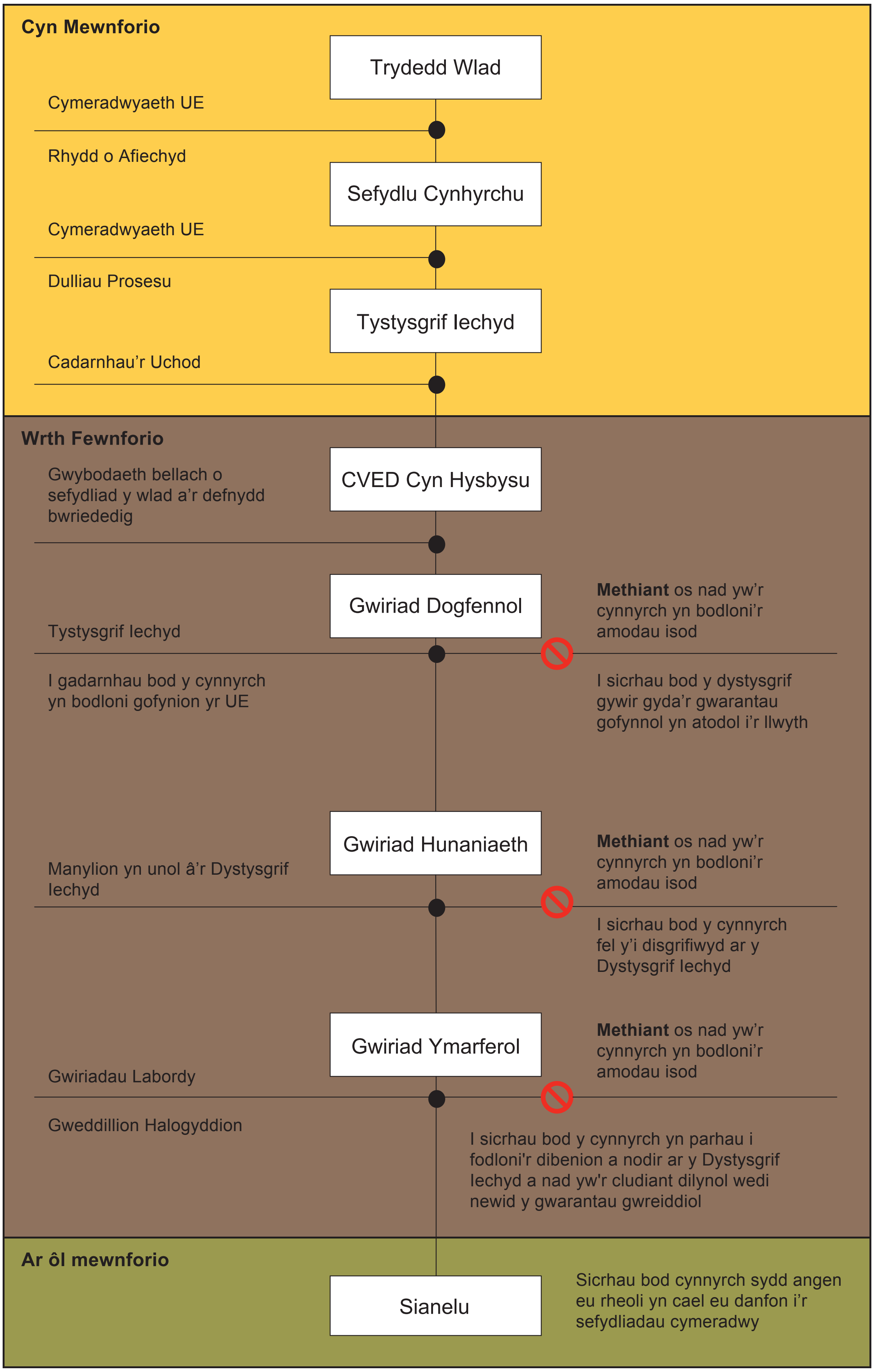

Archwiliadau BIP[26] Swyddfa Bwyd a Milfeddygaeth (FVO)

4.9 Mae Erthygl 45 o Reoliad 882/2004 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Comisiwn gynnal mesurau rheoli yn yr Aelod-Wladwriaethau lle digwydd y rheoli yn unol â chynlluniau rheoli cenedlaethol aml-flynyddol ac yn unol â chyfraith yr UE. I gwrdd â chyfrifoldeb FVO y Comisiwn i gynnal asesiadau ac archwiliadau rheolaidd o gyfleusterau BIPs y DU i sicrhau eu bod yn gweithredu'n unol â'r safonau gofynnol a bod ymagwedd gyson ar draws yr UE. Yn ystod y cyfnod adrodd cafwyd tair ymgyrch FVO rheoli mewnforion i'r DU (manylion isod) gan gynnig argymhellion i awdurdodau cymwys y DU iddynt fedru gwella'u system reoli BIPs presennol yn fwy fyth.

Rhif Archwilio	Teitl	Dolenni i'r Adroddiad/Crynodeb o'r gweithrediadau a gymerwyd
2013-6985 **Awst 2013**	Gwerthuso'r BIP arfaethedig Porthladd London Gateway	ec.europa.eu/food/fvo/rep_details_en.cfm?rep_id=3179 Prif ganfyddiadau'r archwiliad oedd mai'r awdurdodau a aseiniwyd oedd y rhai a sicrhaodd bod digon o staff cymwys a phrofiadol ar gael i ddechrau perfformio gwaith rheoli mewnforio. Roedd cyfleusterau'r BIP, y cyfarpar a'r gweithdrefnau oll yn bodloni'r gofynion cyfreithiol ar gyfer y categorïau o gynnyrch cymeradwy a geisiwyd.
2012-6582 **Hydref 2012**	Gwerthuso gweithredu dilynol a wnaed gan yr awdurdodau cymwys mewn perthynas â'r system rheoli mewnforion/ cludiant a BIPs	ec.europa.eu/food/fvo/rep_details_en.cfm?rep_id=3003 Daeth archwiliad yr FVO i'r casgliad fod gan y DU system reoli effeithiol ar fewnforion a nwyddau teithiol yn unol â gofynion deddfwriaeth yr UE. Sicrheir effeithiolrwydd y mesurau rheoli a digonolrwydd cyfleusterau'r BIP gan: • gydweithio agos rhwng y gwahanol awdurdodau cymwys • rhaglen hyfforddi benodol sy'n gysylltiedig â'r adolygiad parhaus o weithdrefnau a chyfarwyddiadau; a'r • system ddilysu sydd mewn grym a system archwilio esblygol fewnol. Y prif ganfyddiad oedd y dylai'r DU ddatblygu'r system archwilio fewnol ymhellach mewn perthynas â'r system rheoli mewnforion/cludiant i sicrhau bod gofynion Erthygl 4 (6) o Reoliad 882/2004 yn cael eu bodloni. Cynhaliwyd adolygiad o'r system archwilio sydd ar waith ar gyfer cynnyrch BIP yn 2013. Crëwyd system well a'i rhoi ar waith yn 2013 er mwyn i BIPs cynnyrch fedru gwella archwiliadau. Bydd adolygiad tebyg ar y gweill yn fuan ar gyfer BIPs anifeiliaid byw.
2012-6606 **Mehefin 2012**	Gwerthuso'r BIP arfaethedig ym Maes Awyr Caeredin	ec.europa.eu/food/fvo/rep_details_en.cfm?rep_id=2920 Ar sail y gwerthusiad a gwblhawyd, argymhellir y BIP arfaethedig ym maes awyr Caeredin i'w restru ym Mhenderfyniad Comisiwn 2009/821/EC gyda'r categori cymeradwyo anifeiliaid byw – anifeiliaid eraill.

Cydweithredu yn yr UE ac yn rhyngwladol

4.10 Mae'r rhan helaeth o'r rheolau mewnforio'n cael eu sefydlu ar lefel yr Undeb Ewropeaidd (UE). Pan ystyrir bod y wybodaeth a ddarperir gan awdurdodau cymwys y trydydd gweledydd yn foddhaol, a bod archwiliad yr FVO yn arwain at argymhelliad da, bydd y Comisiwn Ewropeaidd yn cynnig addasiadau i reolau'r UE i gymeradwyo mewnforion o wlad nad yw'n perthyn i'r UE a cheisio pleidlais am hynny gan y Pwyllgor Sefydlog ar Blanhigion, Anifeiliaid a Bwyd Anifeiliaid (Pwyllgor PAFF)[27] – yn cynnwys cynrychiolwyr o Brif Swyddogion Milfeddygol yr Aelod-Wladwriaethau. Mewn achos o afiechyd newydd neu newid mewn sefyllfa epidemiolegaidd, bydd mesurau "diogelu" ychwanegol yn cael eu pennu gan y Pwyllgor PAFF. Gall yr amodau gynnwys gwahardd/cyfyngu ar fewnforion o'r ardal a effeithiwyd wrth barhau i ganiatau mewnforion o ardaloedd nad ydynt wedi'u heffeithio cyn belled â bod mesurau rheoli addas mewn grym ("gweithredu'n rhanbarthol").

[26] FVO yw gwasanaeth archwilio Cyfarwyddiaeth Gyffredinol Iechyd a Defnyddwyr y Comisiwn ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm
[27] a adwaenir yn flaenorol yn Bwyllgor Sefydlog y Gadwyn Fwyd ac Iechyd Anifeiliaid ("ScoFCAH") – ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/dgs_consultations/regulatory_committees_en.htm

4.11 Mae'r DU yn chwarae rhan flaenllaw yn y broses o negodi a chytuno ar bolisi a chyfraith yr UE wrth weithredu hynny ar fewnforion o drydydd gwledydd ac ar fasnachu rhwng Aelod-Wladwriaethau. Nod y DU yw dylanwadu cymaint â phosibl ar lefel yr UE ac yn rhyngwladol (e.e. yn OIE). Gwneir hyn drwy ddwy brif fforwm:

- **Pwyllgor PAFF** – datblygu sefyllfaoedd negodi ar gyfer y DU (drwy ddefnyddio dadansoddiad risg) gan ddefnyddio hynny mewn trafodaethau ym Mrwsel ar y portffolio cynyddol o reolau mewnforio sydd gan yr UE.
- **Grŵp Gwiriadau Milfeddygol y Comisiwn (VCG)** – cymryd rhan mewn cyfarfodydd i gynorthwyo'r Comisiwn wrth ddiffinio polisi a pharatoi cynigion deddfwriaethol drafft; rhoi barn arbenigol ar bob agwedd ar ddeddfwriaeth rheoli mewnforion, ei gweithrediad a'i datblygiad; cyfnewid gwybodaeth, profiad ac arfer da ar reoli mewnforion sydd yng nghwmpas deddfwriaeth yr UE; a chynnig canllaw wrth ddatblygu ymagwedd gytbwys ar gyfer yr Aelod-Wladwriaethau a rhanddeiliaid. Llwyddodd y DU i negodi'n llwyddiannus gyda'r UE ac Aelod-Wladwriaethau eraill ar y testun yn y canllaw ar gynnyrch cyfansawdd, sydd ar gael yn ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/guide_en.htm ac ec.europa.eu/food/food/biosafety/hygienelegislation/docs/guide_composite_products__en.pdf.

4.12 Mae'r DU yn dylanwadu ar safonau rhyngwladol[28] Sefydliad Masnach y Byd ar iechyd anifeiliaid drwy weithio gyda'r Comisiwn Ewropeaidd ac Aelod-Wladwriaethau eraill i ddarparu mewnbwn UE wedi'i gydgordio i'r corff sy'n gosod y safonau – Sefydliad Iechyd Anifeiliaid y Byd (OIE)[29]. Yn ychwanegol, mae'r DU yn darparu arbenigedd milfeddygol a gwyddonol i'r OIE drwy Arbenigwyr Cyfeiriol a Labordai'r OIE, grwpiau drafftio a thrwy Gomisiynau Arbenigol yr OIE.

28 wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_we_do_e.htm
29 oie.int/

Astudiaeth Achos – achos cychwynnol o Ffliw Adar Pathogenaidd Iawn yn Israel

Ar 8/9 Mawrth 2012, hysbysodd awdurdodau cymwys Israel y Comisiwn Ewropeaidd am ddau achos o Ffliw Adar Pathogenig Iawn (HPAI). Ar yr un pryd, bu iddynt hysbysu'r OIE[30]. Gan nad oedd Israel bellach yn rhydd o HPAI, gwaharddodd yr awdurdodau milfeddygol allforion dofednod a chynnyrch dofednod o'i thiriogaeth gyfan.

Rhoddodd awdurdodau cymwys Israel fesurau ar waith i reoli ymlediad yr afiechyd. Cynhaliwyd gwerthusiad gan y Comisiwn Ewropeaidd gan gytuno â'r mesurau mewn grym. Cafwyd rhagor o werthuso hefyd.

Yng nghyfarfod y Pwyllgor Sefydlog ar Blanhigion, Anifeiliaid, Bwyd a Bwyd Anifeiliaid (Pwyllgor PAFF) ar 7/8 Mai 2012 cyflwynodd y Comisiwn Ewropeaidd gynnig i gyfyngu mewnforion i mewn i'r UE o nwyddau o Israel a effeithiwyd. Roedd hyn yn cynnwys rhanbartholi'r wlad gan felly wahardd mewnforion o'r ardal a effeithiwyd o:

- ddofednod byw a ratidau (yn cynnwys cywion diwrnod oed a wyau deor)
- wyau sy'n rhydd o bathogenau penodol
- cig dofednod, ratidau ac adar hela gwyllt pluog.

Yn ychwanegol, diwygiwyd yr amodau mewnforio ar gyfer cynnyrch cig (cig wedi ei brosesu / ei goginio) o'r ardaloedd a effeithiwyd yn Israel er mwyn sicrhau mai dim ond cig a gafodd ei drin dan wres at isafswm o 70°C drwy'r cig i gyd oedd yn gymwys i'w fewnforio. Roedd mewnforion o'r nwyddau uchod o'r ardaloedd a oedd heb eu heffeithio gan yr achos newydd o'r afiechyd yn medru parhau unwaith eto.

Diwygiwyd y ddeddfwriaeth UE berthnasol[31] yn sgil hynny.

Yn ddiweddarach yr un flwyddyn adroddodd Israel ei bod wedi llwyddo i reoli'r achos newydd o'r afiechyd felly cytunwyd y gallai mewnforion o gynnyrch cig o'r ardal a effeithiwyd heb driniaeth o wres gofynnol, yn medru parhau. Diwygiwyd y ddeddfwriaeth UE berthnasol[32] unwaith eto.

Yn gynnar yn 2014, yn dilyn cais gan awdurdodau cymwys yn Israel, cyflwynwyd cynnig pellach i Aelod-Wladwriaethau ym Mhwyllgor PAFF. Adroddwyd nad oedd cig o'r rhywogaeth a effeithiwyd a gynhyrchwyd yn ystod y cyfnod o atal bellach ar gael ar y farchnad. Cytunwyd felly y gallai'r rhanbartholi a sefydlwyd yn 2012 gael ei ddiddymu ac y gallai mewnforio o'r wlad gyfan ailgychwyn. Ym mis Mehefin 2014 cynhaliwyd ymgyrch FVO[33] i Israel i werthuso'r mesurau rheoli iechyd anifeiliaid a oedd mewn grym ar gyfer dofednod a chynnyrch dofednod a fwriadwyd eu hallforio i'r Undeb Ewropeaidd. Ceir rhagor o wybodaeth yn ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/index.cfm.

Cyflwynodd Defra'r achos newydd o afiechyd a'r risgiau cysylltiedig o gig dofednod ac wyau i'r BIPs a Llu'r Ffiniau yn gynnar ym mis Mawrth 2012. Llwyddodd hyn i amlygu'r risg gynyddol o gig dofednod o'r rhanbarth. Unwaith yr oedd rhanbartholi yn ei le ac ar ôl i'r gwaharddiad gael ei godi, rhoddwyd gwybod i Lu'r Ffiniau a'r BIPs hefyd.

---

30 oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review/viewsummary?fupser=&dothis=&reportid=11725

31 Rheoliad Comisiwn 532/2012 yn diwygio Atodiad II i Benderfyniad 2007/777/EC ac Atodiad I i Reoliad Rhif 798/2008 ynglŷn â chofnodion i Israel yn y rhestrau o drydydd gwledydd neu rannau felly mewn perthynas â Ffliw Adar Pathogenig Iawn eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0532&from=EN

32 Penderfyniad Comisiwn 2012/479/EU yn diwygio Penderfyniad 2007/777/EC ynglŷn â chofnodion i Israel yn y rhestrau o drydydd gwledydd o ble y gall rhai cynnyrch cig gael eu cyflwyno i'r Undeb eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012D0479&from=EN

33 cyfeirnod archwilio: 2014-7087 ec.europa.eu/food/fvo/audit_reports/details.cfm?rep_id=3331

Pennod 5 – DIOGELU AC YMATEB: Rheoli Ffiniau'r DU

DIOGELU: GWERTHIANT MASNACHOL

5.1 Mae anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd yn cynnig lefel uchel o risg oherwydd gallant drosglwyddo afiechydon dynol ac anifeiliaid difrifol. Mae rheolaeth ffiniau filfeddygol yn ffactor allweddol i sicrhau bod yr anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid sy'n dod i mewn i'r DU yn ddiogel ac yn bodloni'r amodau mewnforio penodol a bennwyd gan ddeddfwriaeth y Gymuned. Gan hynny, maent yn destun mesurau rheoli penodol wrth ddod i mewn i'r wlad yn y Safleoedd Archwilio Ffiniau (BIPs)[34] lle cynhelir gwiriadau milfeddygol arnynt gan Lawfeddygon Milfeddygol Swyddogol (OVS)[35].

5.2 Mae gweithgarwch rheoli'r BIPs yn cynnwys:

- gwirio pob maniffest i gadarnhau bod anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid wedi'u nodi'n gywir.
- gwiriadau dogfennol 100% i sicrhau bod unrhyw ardystiad iechyd angenrheidiol a dogfennau cyn-hysbysu wedi'u cynnwys a'u cwblhau'n gywir.
- gwiriadau hunaniaeth 100% i sicrhau bod yr anifeiliaid neu'r nwyddau yn unol â'r hyn a ddisgrifir ar y gwaith papur atodol; a
- gwiriadau ymarferol yn cynnwys samplo a phrofion labordy i sicrhau nad yw'r llwyth a anfonwyd yn fygythiad i iechyd anifeiliaid neu i bobl.
- gweithredu'r Cynllun Monitro Cenedlaethol i ganfod gweddillion, organebau pathogenaidd neu ddeunyddiau eraill sy'n beryglus i bobl, anifeiliaid neu'r amgylchedd yn seiliedig ar y lefelau samplo presennol neu drwy'r nifer o gynnyrch anifeiliaid a ddaw drwy'r BIP neilltuol hwnnw.

5.3 Ar gyfer cynnyrch anifeiliaid mae gan yr OVS ac Archwilwyr Pysgod Swyddogol y grym i gynnal unrhyw wiriadau sy'n briodol yn eu barn nhw mewn achosion lle maent yn amau nad yw deddfwriaeth filfeddygol wedi ei fodloni neu os bydd unrhyw amheuaeth am y llwyth neu ei gyrchfan. Gall fod yna rai achosion lle bydd hi'n angenrheidiol, am gyfnod byr, gwneud cais am lefel uwch o wiriadau ar gynnyrch o rai trydydd gwledydd penodol (e.e. o ganlyniad i achos newydd o afiechyd). Dan amgylchiadau o'r fath, bydd pob BIP a gofrestrwyd fel un cymwys i ymdrin â'r cynnyrch dan sylw yn cael hysbysiad gan Defra yn ysgrifenedig o unrhyw gynnydd dros dro yn y lefel o ddadansoddiad sy'n ofynnol.

5.4 Dylid cynnal gwiriadau ymarferol ar becynnau drwy'r llwyth cyfan – gall hyn olygu gorfod gwagio'r blychau'n rhannol neu'n gyfan gwbl. Mae'r gweithdrefnau samplo wedi'u hegluro yn Atodiad II o Reoliad y Comisiwn 136/2004[36]. Dylai BIPs gyflwyno samplau i:

- ddadansoddwr cyhoeddus a benodwyd gan awdurdod lleol ar gyfer dadansoddi bwyd
- Labordai Microbioleg Bwyd, Dŵr ac Amgylcheddol Public Health England ar gyfer archwilio bwyd
- os yw'n briodol, i labordai eraill sydd wedi'u hachredu ar gyfer technegau dadansoddol penodol.

[34] Mae gan borthladdoedd a meysydd awyr yn y DU sydd â BIP gyfleusterau arbenigol a staff hyfforddedig i ddelio â mewnforion bwyd o risg uchel fel cig, cynnyrch llaeth a physgod

[35] cyflogwyd gan yr Awdurdod Iechyd Porthladd perthnasol

[36] eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:021:0011:0023:en:PDF

5.5 Cynhelir gwiriadau ymarferol yn unol â'r lefel o risg a ragwelir o'r cynnyrch penodol a'u tarddiad. Mae'r ganran o becynnau a wirir wedi ei gosod yn gyfreithiol drwy Gyfarwyddyd Cyngor 97/78/EC, gan ofyn am 100% o wiriadau dogfennol a hunaniaeth ar gynnyrch anifeiliaid a fewnforir ac mae Penderfyniad Comisiwn 94/360/EC yn pennu'r lefelau o wiriadau ymarferol. Mae Cyfarwyddyd y Cyngor 91/496/EEC yn ei gwneud hi'n ofynnol bod pob anifail a fewnforir yn cael eu gwirio wrth ddod i mewn i'r UE.

5.6 Rhaid i anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid gael eu hardystio gan awdurdodau cydnabyddedig yn y gwledydd gwreiddiol. Cymeradwyir y gwledydd hyn ar sail ledled yr UE. Gellir cwblhau rhagor o wiriadau ar y cynnyrch yn y cyrchfan terfynol.

5.7 Gall llwyth o anifeiliaid byw neu gynnyrch anifeiliaid ond dod i mewn i'r DU os yw wedi cwblhau'r gwiriadau penodol yn foddhaol a bod Dogfen Mynediad Milfeddygol Gyffredin wedi ei chyhoeddi. Rhaid i bob llwyth:

- ddod o wlad a gymeradwyir
- fod â thystysgrif iechyd anifail ac/neu iechyd cyhoeddus yn atodol
- ddod o sefydliad a gymeradwyir
- ddod i mewn i'r UE drwy BIP a gymeradwyir lle cynhelir gwiriadau i sicrhau bod y llwyth yn bodloni amodau'r mewnforio.

5.8 Mae deddfwriaeth yr[37] UE yn argymell y dylid rhoi[38] hysbysiad ymlaen llaw i'r BIP ar gyfer llwythi o gynnyrch anifeiliaid ac anifeiliaid byw cyn iddynt gyrraedd ar diriogaeth yr UE:

- mewn porthladdoedd – ar y diwrnod gwaith blaenorol o leiaf, ac eithrio fferis lle argymhellir y dylid rhoi hysbysiad ymlaen llaw yn union cyn cyrraedd
- mewn meysydd awyr – ychydig oriau cyn i'r awyren gyrraedd ar gyfer teithiau hir ac wrth esgyn i'r awyr o'r maes awyr blaenorol ar gyfer teithiau byr[39]
- ar gyfer ffyrdd a rheilffyrdd – deuddeg awr cyn cyrraedd
- ar gyfer anifeiliaid byw – un diwrnod gwaith o leiaf.

5.9 Mae'r Cynllun Monitro Cenedlaethol yn adlewyrchu'r lefelau cyfredol o samplo cynnyrch anifeiliaid sy'n mynd trwy'r tollau. Diben hyn yw sicrhau nad oes modd rhagweld pa gynnyrch fydd yn cael eu samplo mewn unrhyw BIP. Gweithredir y Cynllun Monitro Cenedlaethol yn unol â deddfwriaeth Ewropeaidd[40].

5.10 Rhaid i bob cynnyrch anifail a fewnforir ar gyfer ei fwyta gan bobl fod ag ardystiad anifail ac iechyd cyhoeddus oni bai eu bod yn becynnau personol neu gynnyrch trwyddedig ar gyfer profi blas. Mae deddfwriaeth yr UE yn caniatau cymryd camau diogelu priodol, a all gynnwys gwahardd mewnforio cynnyrch anifeiliaid o rywogaethau sy'n agored i afiechyd o rannau o wlad neu'r wlad gyfan, os bydd achos newydd o afiechyd yn debygol o gyflwyno risg i iechyd dynol neu anifail.

5.11 Trosglwyddir gwybodaeth ynglŷn â chynnyrch nad ydynt yn cydymffurfio â'r symudiad yn allanol o gynnyrch trydedd wlad o BIPs i awdurdodau canolig mewn Aelod-Wladwriaethau eraill gan ddefnyddio'r system gyfrifiadurol TRACES. Pan fydd trosedd ddifrifol neu barhaus o ddeddfwriaeth filfeddygol gytbwys yr UE wedi ei hamlygu a'i gadarnhau gan y

[37] Erthygl 3(3) o Gyfarwyddyd 97/78/EC ac Erthygl 2(1) o Reoliad 136/200411
[38] ceisir ar ran gyntaf o'r CVED
[39] yn unol â Rheoliad Comisiwn 2454/199312
[40] Erthygl 8(1) o Gyfarwyddyd CE Rhif 97/78/EC

Comisiwn Ewropeaidd bydd rhaglen o wiriadau atgyfnerthol yn weithredol ar becynnau o'r un tarddiad o sefydliad yn y drydedd wlad y gwneir yr hysbysiad amdani.

5.12 Gall mesurau diogelu ar rai bwydydd penodol a fewnforir fod yn weithredol i ran neu'r holl drydedd wlad, gwahardd mewnforion o gynnyrch neilltuol yn rhannol neu'n gyfan gwbl neu osod amodau arbennig a gofynion ynghylch cynnyrch penodol. Gweithredir y mesurau hyn, boed yn rai cenedlaethol neu UE, yn Lloegr gan Ddatganiadau Argyfwng dan Reoliad 29 o Reoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol 2011 a cheir darpariaethau tebyg yng nghyfraith Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae methu â chydymffurfio â darpariaethau'r datganiad yn drosedd. Yn ystod y cyfnod adrodd:

- Ni chyflwynwyd unrhyw fesurau diogelu gan y DU am resymau iechyd anifeiliaid.
- Gweithredwyd naw datganiad gan y FSA am resymau iechyd cyhoeddus. Gweithredwyd y datganiadau hyn yn sgil risgiau iechyd cyhoeddus a amlygwyd. Er enghraifft, y risg o halogi gan afflatocsinau o rai trydydd gwledydd a bwyd yn deillio neu a anfonwyd o Japan a allai gynnwys lefelau ymbelydredd yn uwch na'r uchafswm a ganiateir yn yr Undeb Ewropeaidd.

YMATEB: CRYNODEB O FESURAU RHEOLI MEWNFORIO ANIFEILIAID BYW A CHYNNYRCH ANIFEILIAID

5.13 Cwblhawyd gwiriadau ymarferol ar bob llwyth o anifeiliaid byw a chanran neilltuol o gynnyrch yn unol â'r hyn a bennir ym Mhenderfyniad Comisiwn 94/360 (1-10%, 20% neu 50% yn ddibynnol ar y cynnyrch).

5.14 Deddfwriaeth yr UE sy'n pennu lefel a natur mesurau rheoli mewnforion. Felly nid oedd unrhyw newidiadau sylweddol i'r lefel o fesurau rheoli yn ymwneud â mewnforion o gynnyrch anifeiliaid. Roedd y nifer o becynnau o gynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd yn 2013/14 ychydig yn uwch, sef 58,724 o'i gymharu â 58,186 yn 2012/13. Yn achos mewnforion anifeiliaid byw cafwyd gostyngiad yn y nifer o becynnau o 13,545 yn 2012/13 i 9,385 yn 2013/14. Y prif reswm am hynny oedd y gostyngiad yn y nifer o gŵn a chathod a gofnodwyd fel mewnforion masnachol.

5.15 Ar gyfer mewnforion y drydedd wlad o anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid parhaodd lefel uchel iawn o gydymffurfiaeth. Ar gyfer cynnyrch anifeiliaid roedd ffigurau 2013/14 yn debyg iawn i rai 2012/13 gyda 1.4% o becynnau'n cael eu gwrthod. Gwrthodwyd 243 o becynnau yn 2013/14 o'i gymharu â 260 yn 2012/13. Roedd yr achosion o ddiffyg cydymffurfiaeth yn wallau dogfennol, yn fwy na dim diffyg tystysgrif iechyd neu un annilys. Y rheswm tebygol am hyn yw diffyg dealltwriaeth neu wybodaeth am reolau'r UE yn yr awdurdod allforio o'r drydedd wlad. Ar gyfer anifeiliaid byw, gwrthodwyd 117 o becynnau yn 2013/14 o'i gymharu â 95 yn 2012/13.

5.16 Os bu i becyn gynnig risg i iechyd cyhoeddus neu i iechyd anifeiliaid, cafodd ei ddinistrio. Fel arall, gwnaed y penderfyniad i ail-allforio neu ddinistrio gan y mewnforiwr, a pharhaodd dinistrio cynnyrch anifeiliaid fel y weithred orfodi fwyaf cyffredin. Gydag anifeiliaid byw, allforiwyd y rhan fwyaf o becynnau yn eu holau.

5.17 Trosglwyddwyd gwybodaeth ynglŷn â chynnyrch nad ydynt yn cydymffurfio â'r symudiad ymlaen o gynnyrch trydedd wlad o BIPs i awdurdodau rheoli mewn Aelod-Wladwriaethau eraill gan ddefnyddio'r system gyfrifiadurol TRACES.

5.18 Mae tablau isod yn dangos manylion y llwythi a wiriwyd a'r achosion o ddiffyg cydymffurfiaeth a ganfuwyd.

CYNNYRCH ANIFEILIAID

Blwyddyn	Tystysgrifau			Rhai a Wrthodwyd		Canlyniad Gwrthodiad		
	Rhif Cyfanswm	Nifer a reolwyd	% a reolwyd	Na	% o'r cyfanswm	Parthed-allforiwyd	Trawsffurfiwyd	Dinistriwyd
2012-13	58,186	58,186	100.0%	814	1.40%	260	4	536
2013-14	58,724	58,724	100.0%	754	1.28%	243	3	503

Anifeiliaid Byw

Blwyddyn	Tystysgrifau			Rhai a Wrthodwyd		Canlyniad Gwrthodiad		
	Rhif Cyfanswm	Nifer a reolwyd	% a reolwyd	Na	% o'r cyfanswm	Parthed-allforiwyd	Lladd	Ewthanasia[41]
2012-13	13,545	13,545	100.0%	117	0.86%	109	0	7
2013-14	9,385	9,385	100.0%	95	1.01%	87	0	8

5.19 Rhoddir rhaglen o wiriadau atgyfnerthol ar waith[42] pan fydd Aelod-Wladwriaeth yn hysbysu'r Comisiwn o drosedd difrifol neu barhaus o ddeddfwriaeth filfeddygol gytbwys yr Undeb. Os caiff ei gadarnhau gan wasanaethau'r Comisiwn, bydd rhaglen o wiriadau atgyfnerthol yn weithredol ar becynnau o'r un tarddiad o sefydliad yn y drydedd wlad y gwneir yr hysbysiad amdani. Er enghraifft byddai hysbysiad yn ymwneud â halogi microfiolegol yn golygu methiannau hylendid a byddai'n rhesymol i'r holl gynnyrch a ddaw o'r un sefydliad brofi gwiriad atgyfnerthol.

5.20 Mae'r FSA yn monitro System Rhybuddio Cyflym ar gyfer Bwyd a Bwyd Anifeiliaid (RASFF)[43] sydd yn aml yn ddull effeithiol i sicrhau llif o wybodaeth ar draws ffiniau ac ymateb yn gyflym pan ganfyddir risgiau i iechyd cyhoeddus yn y gadwyn fwyd. Gall gwybodaeth hanfodol a drosglwyddir drwy RASFF arwain at gynnyrch yn cael eu galw'n ôl o'r farchnad. Yn dilyn dadansoddiad yr hysbysiadau RASF[44] mae'r FSA yn gofyn i Awdurdodau Lleol felly i ddiweddaru eu rhaglen samplo iechyd lleol a phorthladd[45].

5.21 O fewn sgôp y rhaglen hon, mae Awdurdodau Iechyd lleol a Phorthladd yn cynnal samplo cynnyrch yn unol â blaenoriaethau gorfodi cenedlaethol. Adroddir canlyniadau samplo i'r FSA drwy System Wyliadwraeth Bwyd y DU[46] ac wedi arfer:

- adnabod risgiau iechyd cyhoeddus, cudd-wybodaeth a materion parhaus o orfodi a ffynhonnell o adrodd cenedlaethol
- hysbysu a pharatoi archwiliadau FVO
- dylanwadu ar flaenoriaethau i'r dyfodol a chynnig trosolwg cenedlaethol o ganlyniadau samplo iechyd lleol a phorthladd. Yn ei dro, mae hyn yn sicrhau ymagwedd genedlaethol a chydlynol ar gyfer bwyd a fewnforir a'r goblygiadau ar y gadwyn fwyd.

YMATEB: Crynodeb o fesurau rheoli mewnforio plasm cenhedlu

5.22 Llywodraethir mesurau rheoli cynnyrch plasm cenhedlu gan ystod o reoliadau UE a domestig sefydledig (yn benodol i'r sector da byw). Addasir hyn gan y Rheoliad Iechyd Anifeiliaid arfaethedig yr UE sy'n ceisio darparu strwythur rheoliadol trosfwaol ar gyfer iechyd anifeiliaid.

41 Pysgod a Gastropoda.
42 yn unol ag Erthygl 24 o Gyfarwyddyd Cygnor 97/78/EC
43 ec.europa.eu/food/safety/rasff/portal/index_en.htm
44 ec.europa.eu/food/safety/rasff/how_does_rasff_work/notifications_process/index_en.htm
45 a gomisiynwyd gan yr FSA drwy raglen samplo bwyd Cenedlaethol yn seiliedig ar risg food.gov.uk/enforcement/monitoring/samplingresources/samplingandsurveillance
46 food.gov.uk/enforcement/monitoring/fss

5.23 Ni fu unrhyw ddatblygiadau arwyddocaol yn y rheoliadau yn ymwneud â mewnforio a'r masnach o gynnyrch plasm cenhedlu ers 2007. Serch hynny, bu rhai datblygiadau mewn technoleg a masnach yn y sector bridio artiffisial. Mae Rheoliad Iechyd Anifeiliaid arfaethedig yr UE yn cynnig cyfle amserol i adolygu'r risgiau newidiol.

5.24 Rhaid i gynnyrch plasm cenhedlu sy'n dod i mewn i'r DU o drydedd wlad wneud hynny drwy BIP a bodloni rhai amodau neilltuol, yn benodol i'r nwyddau, er mwyn cael dod i mewn. Gwirir 100% o becynnau gan Filfeddygon Swyddogol wrth gyrraedd a rhoddir caniatâd iddynt gael eu cludo ymlaen dim ond os bydd y gwiriadau hynny'n cydymffurfio â'r rheoliadau.

5.25 Rhaid i gynnyrch plasm cenhedlu sy'n cael ei fasnachu neu ei symud o fewn yr UE gael ei nodi ar TRACES a'i ardystio ei fod yn cydymffurfio ag amodau iechyd gan Filfeddyg Swyddogol yn eu tarddle. Rhaid iddynt fod wedi dod o ganolfan a gymeradwyir, neu yn achos embryonau, tîm casglu a gymeradwyir. Cynhelir asesiadau risg ar becynnau a chwblheir gwiriadau dogfennol. Nid yw'n ofynnol gwirio symudiadau rhwng Aelod-Wladwriaethau wrth gyrraedd, ond gall llwythi risg uchel wynebu gwiriadau ar ôl mewnforio gan staff AHVLA.

5.26 Yn ystod y cyfnod adrodd mae'r tîm gweithredu cynnyrch plasm cenhedlu AHVLA wedi ail-leoli bellach yng Nghanolfan Masnach Ryngwladol yng Nghaerliwelydd (Carlisle). Mae'r tîm yn cydgordio archwiliadau o ganolfannau a storfeydd o semen a thimau casglu embryonau. Maent yn prosesu ac yn asesu tystysgrifau TRACES hefyd[47] ar gyfer llwythi o gynnyrch plasm cenhedlu, a rhoddir manylion isod.

Blwyddyn	Tystysgrifau TRACES a gyhoeddwyd			Rhai a Wrthodwyd		Canlyniad Gwrthodiad		
	Rhif Cyfanswm	Nifer a reolwyd	% a reolwyd	Na	% o'r cyfanswm	Parthed-allforiwyd	Trawsffurfiwyd	Dinistriwyd
2012-13	374	374	100.0%	5	1.34%	3	0	2
2013-14	383	383	100.0%	0	0.00%	0	0	0

5.27 Mae'r mesurau rheoli wedi aros yn gymharol ddinewid dros y cyfnod adrodd. Mae llwythi nad ydynt yn cydymffurfio'n cael eu hail-allforio neu eu dinistrio. Mae problemau gyda gwiriadau gwaith papur o Aelod-Wladwriaethau eraill yn yr UE yn cael eu trafod gyda'r awdurdod cymwys sy'n gyfrifol am ddarparu'r ardystiad iechyd.

Gwaith cysylltiedig – Awdurdodi a thrwyddedu Cynnyrch Anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl

5.28 Mae sgil-gynhyrchion anifeiliaid (ABPs) yn gorff cyflawn neu rannau o gorff yr anifail, cynnyrch anifeiliaid neu gynnyrch eraill a gymerwyd o anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl. Rhaid iddynt gael eu defnyddio, gafael, storio, cludo, adnabod, a'u gwaredu yn unol â'r rheoliadau llym sydd â'r nod o atal a lleihau risgiau i iechyd cyhoeddus ac anifeiliaid a gyfyd yn sgil y cynhyrchion hyn, ac yn neilltuol i ddiogelu'r bwyd a'r gadwyn fwyd.

5.29 Mae'r gofynion ar gyfer masnach a mewnforio ABPs a chynnyrch nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl wedi eu hamlinellu a'u gweithredu yn Rheoliadau'r Comisiwn 1069/2009[48] a 142/2011[49].

5.30 Mae'r fasnach a mewnforio o ABPs nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl yn gytbwys â dogfennaeth fasnachol benodol yn bennaf, neu dystysgrifau/datganiadau iechyd; yn enwedig mewn perthynas ag ABPs a fwriedir i'w defnyddio fel bwyd anifeiliaid. Mae'n

47 Mae'r data hwn yn rhan o ystadegau'n cyfeirio at gynnyrch anifeiliaid sydd wedi eu cynnwys ar dudalen 19
48 eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:300:0001:0033:EN:PDF
49 eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:054:0001:0254:EN:PDF

ofynnol dan y Rheoliadau hefyd i rai nwyddau penodol gael eu hawdurdodi gan yr awdurdod cymwys cyn mewnforio o wlad nad yw'n rhan o'r UE neu y gellir symud i Aelod-Wladwriaeth arall.

5.31 Fodd bynnag, oherwydd yr ystod eang o ABPs a'r sawl defnydd sydd iddo mewn diwydiant ac o amgylch y byd, nid oes modd i'r rhain oll gael eu cwmpasu gan ddeddfwriaeth gytbwys bresennol yr UE. I hwyluso masnach mae Rheoliadau masnach 1069/ 2009 ac 142/2011 yn galluogi awdurdodau cymwys i awdurdodi mewnforio sgil-gynhyrchion anifeiliaid a gosod eu rheolau eu hunain lle nad oes amodau cytbwys mewn grym, lle teimlant y dylid gwneud hynny. Y ddwy brif ddeddfwriaeth genedlaethol yw:

- Y Rheoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol 2011, sy'n datgan yn Rhan 3 15(5) bod, os nad oes gofynion cyfreithiol yn gysylltiedig â'r llwyth, ni ddylai'r llawfeddyg milfeddygol swyddogol gyhoeddi Dogfen Mynediad Milfeddygol Gyffredin (CVED) oni bai bod y mewnforio wedi ei awdurdodi'n ysgrifenedig dan y paragraff hwn gan yr Ysgrifennydd Gwladol, a gaiff ond cymeradwyo awdurdod os yw'n fodlon nad yw'r llwyth yn peri risg i iechyd dynol neu anifail, neu i statws iechyd anifeiliaid y DU.
- Mae Gorchymyn Mewnforio Cynnyrch Anifeiliaid a Chynnyrch Dofednod 1980 yn datgan yn Erthygl 4 bod dod â chynnyrch anifail neu ddofednod i'r DU o rywle o'r tu allan i'r DU wedi ei wahardd ac eithrio dan awdurdod trwydded ysgrifenedig a gyhoeddwyd gan y Gweinidog priodol ac yn unol ag amodau'r drwydded honno.

5.32 Mae AHVLA yn delio ag ymholiadau cyffredinol yn ymwneud â mewnforio sgil-gynhyrchion anifeiliaid ac yn medru hefyd cyhoeddi trwyddedau cytunedig ac awdurdodi ar ran Defra. DARD sy'n cwblhau'r gweithgareddau hyn yng Ngogledd Iwerddon.

5.33 Enghreifftiau o ABPs nad ydynt ar gyfer eu bwyta gan bobl, sydd wedi'u hawdurdodi i'w mewnforio yw:

- cynnyrch gwaed a broseswyd ar gyfer cynhyrchu dyfeisiadau meddygol
- gwaed adar ar gyfer tynnu DNA
- safnau pysgod ar gyfer cynhyrchu gelatin
- coluddion ar gyfer cynhyrchu tannau ar offerynnau cerddorol
- cywion ieir wedi eu rhewi ers diwrnod fel bwyd i adar ysglyfaethus ac ymlusgiaid
- atchwanegiadau iechyd i anifeiliaid anwes
- meinwe moch ar gyfer ymchwil a dibenion diagnostig.

Awdurdodiadau a thrwyddedau a gyhoeddwyd ar gyfer mewnforio ABPs na fwriadwyd ar gyfer eu bwyta gan bobl (Ebrill 2012 – Mawrth 2014)			
Lloegr	Cymru	Yr Alban	Gogledd Iwerddon
1,303	0	1	114

DIOGELU: MEWNFORION PERSONOL[50]

Rheolau mewnforio ar gyfer llwythi o gynnyrch anifeiliaid o wledydd o'r tu allan i'r UE

5.34 Mae Rheoliad Comisiwn 206/2009[51] yn amlinellu'r rheolau mewnforio ar gyfer llwythi o gynnyrch anifeiliaid o wledydd o'r tu allan i'r UE. Mae'r rheoliad yn berthnasol i

50 gov.uk/personal-food-plant-and-animal-product-imports
51 eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32009R0206

becynnau personol heb fod yn rhai masnachol sydd yn rhan o nwyddau teithio'r teithiwr, neu a yrrir fel llwythi bach i bobl breifat, neu a archebir o bell a 'u danfon i'r cwsmer. Yn Lloegr caiff y rhain eu gorfodi'n genedlaethol gan Reoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol (TARP)[52]. Mae gan Gymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon eu rheoliadau eu hunain sydd yn debyg iawn i'r rhain.

5.35 Mae Llu'r Ffiniau yn darparu mesurau rheoli gwrth-smyglo sy'n seiliedig ar risg i atal mewnforio anghyfreithlon o gynnyrch anifeiliaid ar safleoedd mynediad i'r DU o wledydd nad ydynt yn perthyn i'r UE. Mae hyn yn cynnwys mewnforion sy'n tramgwyddo'r nifer a gonsesiynir ar gyfer nwyddau a gludir ym magiau teithwyr er defnydd personol a phecynnau a anfonir drwy'r post i unigolion preifat, yn ogystal â chargo. Mae gweithgarwch gwrth-smyglo a thactegau'n cael eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn sicrhau bod Llu'r Ffiniau yn parhau i ganolbwyntio ar ymateb i'r achosion newydd mwyaf difrifol a bod y lefel o adnoddau a ddefnyddir yn cyfateb yn briodol i'r asesiadau risg mwyaf cyfredol ac yn unol â blaenoriaethau gweithredol sefydliadol. DARD sy'n gyfrifol am fesurau rheoli yng Ngogledd Iwerddon.

5.36 Cyflogir staff Llu'r Ffiniau fel staff gwrth-smyglo amlddefnydd, gyda chyfrifoldeb am ymdrin ag ystod o risgiau wrth y ffin, yn cynnwys delio â mewnforion anghyfreithlon o gynnyrch anifeiliaid.

5.37 Defnyddir staff Llu'r Ffiniau yn symudol ac yn hyblyg i ymdrin â phob safle mynediad. Mewn prif borthladdoedd a meysydd awyr cânt eu cefnogi gan y defnydd o dechnoleg pelydr-x a chŵn synhwyro sydd wedi eu hyfforddi i ddarganfod unrhyw gynnyrch anifeiliaid. Defnyddir cŵn synhwyro'n hyblyg mewn Sianelau Tollau ac ardaloedd o ad-hawlio bagiau yn unol â'r asesiadau risg mwyaf cyfredol. Mae cŵn synhwyro'n gweithio mewn siediau cargo hefyd yn ogystal â neuaddau ceir a lonydd lorïau. Mae cŵn yn neilltuol o lwyddiannus yn adnabod cynnyrch anifeiliaid a guddiwyd mewn bagiau ac wedi bod yn effeithiol iawn wrth ddelio â nifer fawr o deithwyr a'u bagiau. Gall y nifer o gŵn sydd ar gael i'w defnyddio amrywio yn ddibynnol ar yr angen i gael cŵn newydd yn sgil ymddeol cŵn neu salwch a'r nifer o gŵn a'u meistri sy'n hyfforddi ar unrhyw adeg.

5.38 Er ei bod hi'n anghyfreithlon i deithwyr fewnforio cynnyrch anifeiliaid o'r rhan fwyaf o wledydd y tu allan i'r UE, mae'r llwybr hwn yn un sy'n cynnig risg wrth i deithwyr, yn fwriadol neu'n anfwriadol, dorri'r rheolau.

YMATEB: CRYNODEB O FESURAU RHEOLI MEWNFORIO ANIFEILIAID BYW A CHYNNYRCH ANIFEILIAID

5.39 Mae'r nifer o atafaeliadau gan Lu'r Ffiniau o gynnyrch anifeiliaid a fewnforiwyd yn anghyfreithlon wedi eu nodi yn Atodiad D. Rhwng 2011/12 a 2012/13 mewn meysydd awyr a phorthladdoedd cynyddodd y nifer o atafaeliadau o gynnyrch a fewnforiwyd yn anghyfreithlon 8%; a rhwng 2012/13 a 2013/14, 23%. Awgryma tystiolaeth anecdotaidd bod yna lefel uwch o risg o ymwybyddiaeth gyhoeddus o'r cyfyngiadau na phan drosglwyddwyd y cyfrifoldeb am y gwiriadau hyn yn gyntaf i Gyllid a Thollau EM ym mis Ebrill 2003 yn dilyn achosion *Clwy'r Traed a'r Genau* yn 2001.

5.40 Daw'r prif fygythiad oddi wrth gig anghyfreithlon (yn cynnwys cig gwyllt) a chynnyrch llaeth, a gyrrir hyn o bosib gan alw cynyddol o siopau bwyd ethnig sy'n cyflenwi amrywiaeth o gynnyrch arbenigol a thraddodiadol. Fel enghraifft o wiriadau Llu'r Ffiniau, ym mis Mai 2014, archwiliodd swyddogion flwch yn nociau Tilbury a oedd wedi ei anfon

52 legislation.gov.uk/uksi/2011/1197/contents/made

yn ddiweddar o Nigeria. Canfuwyd tua 34kg o grwyn anifeiliaid a 26kg o gynnyrch cig coch.

5.41 Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, roedd y rhan fwyaf o'r mewnforion anghyfreithlon a ganfuwyd gan Lu'r Ffiniau yn isel ac fel arfer yn rhoddion gan deithwyr yn ymweld â theulu (neu'n dychwelyd ar ôl ymweld â theulu dramor) neu atafaeliadau gan dwristiaid, pobl fusnes a myfyrwyr yn teithio i'r DU am y tro cyntaf gyda chynnyrch bwyd ar gyfer digwyddiad arbennig, neu'n syml yn fwyd i'w hatgoffa am eu mamwlad. Nwyddau a gludwyd yn anfwriadol oedd y rhan helaeth gan deithwyr nad oedd yn ymwybodol o reolau a gwaharddiadau cyfredol mewn grym ar gyfer mewnforio cynnyrch anifeiliaid, er gwaethaf ymgyrchoedd hysbysebu'r llywodraeth.

5.42 Roedd y nifer mwyaf o atafaeliadau gan deithwyr yn dychwelyd o Dde a Dwyrain Asia, y Dwyrain Canol a Phell a Dwyrain Ewrop. Mae digwyddiadau diwylliannol a chwaraeon (yn cynnwys dathliadau a thymhorau myfyrwyr) yn adegau pryd y disgwylir i'r lefel o atafaeliadau gynyddu efallai. Amrywiodd y rhain mewn maint a math o gynnyrch, o gig amrwd heb ei becynnu a chaws ffres i ddiodydd llaeth a chiwbiau stoc. Parhaodd y rhan helaeth o'r atafaeliadau i fod yn llai na 20kg gan ddilyn y patrwm arferol o grwpiau teuluol bach, pobl fusnes a myfyrwyr yn teithio i'r DU.

Pennod 6 – SICRWYDD: Rheolaeth ôl-ffiniol y DU

MESURAU RHEOLI MEWNDIROL MONITRO A GWYLIADWRAETH

FSA – Gorfodi a Chudd-wybodaeth

6.1 Mae'r lefelau, ffocws ac amledd y mesurau rheoli mewnforio mewndirol yr FSA[53] yn seiliedig ar risg ac yn cael eu bwydo gan ffactorau penodol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Mesurau diogelu'r UE
- Hysbysiadau System Rhybuddio Cyflym ar gyfer Bwyd a Bwyd Anifeiliaid (RASFF)
- cudd-wybodaeth leol neu flaenoriaethau.

Gall hyn gynnwys canlyniadau samplo iechyd porthladd hanesyddol o'r rhaglen Samplo Genedlaethol a Chydgordiol o Fwyd a Bwyd Anifeiliaid yn seiliedig ar risg.

6.2 Cangen Ddigwyddiadau'r FSA yw pwynt cyswllt y DU ar gyfer hysbysiadau RASFF[54] – offeryn allweddol i sicrhau llif o wybodaeth ar draws ffiniau ac ymateb yn gyflym pan ganfyddir risgiau i iechyd cyhoeddus yn y gadwyn fwyd. Defnyddir system RASFF yr UE gan FSA i hysbysu ac annog gweithredu gan y Comisiwn Ewropeaidd neu unrhyw Aelod-Wladwriaeth arall.

6.3 Mae Rhybuddion Bwyd yn rhoi gwybodaeth i'r FSA er mwyn iddynt fedru cysylltu ag Awdurdodau Lleol a defnyddwyr ynglŷn â phroblemau yn gysylltiedig â bwyd anifeiliaid a bwyd ac, mewn rhai achosion, darparu manylion am y gweithredu penodol i'w ymgymeryd. Rhoddir y gwahanol gategoriau o rybuddion a gwybodaeth a gyhoeddir fel a ganlyn:

- **Rhybuddion Bwyd er Gweithredu** – a gyhoeddir pan fydd digwyddiad angen gwaith gorfodi gan Awdurdodau Lleol
- **Hysbysiadau Gwybodaeth am Dynnu Cynnyrch yn Ôl a Hysbysiadau Gwybodaeth Adalw Cynnyrch** – tynnu sylw Awdurdodau Lleol at ddigwyddiad
- **Rhybuddion Alergedd** – a gyhoeddir pan fydd yn ofynnol tynnu bwydydd yn ôl neu eu hadalw a bod risg i ddefnyddwyr, oherwydd bod y label ar goll neu yn anghywir neu bod risg o adwaith alergaidd difrifol.

6.4 Rhwng 1 Ebrill 2012 a 31 Mawrth 2014, cyhoeddodd y DU 57 o hysbysiadau 'rhybuddion' neu 'wybodaeth' drwy system RASFF yr UE. Mae hyn yn cynnwys achosion lle mae cynnyrch bwyd o wledydd o'r tu allan i'r UE yn tramgwyddo gofynion diogelwch cyhoeddus ac iechyd anifeiliaid a chawsant eu gwrthod. Mae gan yr UE weithdrefn weithredu safonol mewn grym i rybuddio gwledydd o'r tu allan i'r UE am broblemau yn ymwneud â bwyd. Fel mater o drefn, mae RASFF yn rhybuddio Awdurdodau Iechyd Porthladd ac Awdurdodau Lleol mewn porthladdoedd a meysydd awyr er mwyn eu cynorthwyo i dargedu eu gwiriadau ar becynnau o fwydydd a fewnforir sydd ar fin cyrraedd.

[53] yn dilyn mesurau rheoli ffiniau
[54] ec.europa.eu/food/safety/rasff/index_en.htm

Goblygiadau ar Awdurdodau Lleol

6.5 Dylai pob mewnforiwr gael eu hadnabod a'u cofrestru fel Gweithredwyr Busnes Bwyd/Bwyd Anifeiliaid. Dylent gael eu cynnwys ar y rhaglen ymyriadau bwyd/bwyd anifeiliaid ar gyfer yr awdurdod lleol. Dylai sefydliadau sydd yn gyrchfannau cyntaf ar ôl mewnforio gael eu hadnabod a'u cofnodi. Gall y rhain gynnwys sefydliadau a ddefnyddir ar gyfer storio, prosesu, a/neu drin, prynu neu werthu cynnyrch anifeiliaid.

6.6 Dylai gweithdrefnau sy'n gysylltiedig â gwaith rheoli mewnforion gael eu datblygu yn unol â'r Fframwaith Cytundeb ar Orfodi Awdurdod Lleol, Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (a Chanllaw Ymarfer) a dogfennau canllaw Defra cysylltiedig. Dylai swyddogion awdurdodedig ystyried bwyd a fewnforiwyd a gynigir ar werth gan fusnesau bwyd fel elfen arferol o archwiliadau lendid a safonau bwyd. Dylent hefyd archwilio a chymryd camau priodol mewn perthynas â mewnforion anghyfreithlon (a honnir), mewnforion a allai beri risg i iechyd cyhoeddus neu i anifeiliaid a mewnforion sy'n methu â bodloni gofynion diogelwch bwyd.

6.7 Mae yna drefniadau cudd-wybodaeth a rhannu mewn grym, i Lu'r Ffiniau fedru trosglwyddo manylion atafaeliadau ymlaen i'r FSA am nwyddau sydd ar fin cyrraedd sefydliadau masnachol, a gall yr FSA ddadansoddi'r wybodaeth. Trosglwyddir y gudd-wybodaeth hon i'r awdurdod lleol perthnasol yn ôl yr angen. Trosglwyddir canlyniadau archwiliadau'r awdurdod lleol yn ôl i Lu'r Ffiniau a'r FSA i fwydo'r gwaith o dargedu pellach i'r dyfodol ac i Defra am ddibenion ystadegol.

AHVLA – Gorfodi

6.8 Am resymau'n ymwneud ag iechyd anifeiliaid, mae gwahaniaeth amlwg yn y modd y delir a symudiadau'r UE (a adwaenir fel arfer yn fasnach UE fewnol) a mewnforion o drydydd gwledydd.

6.9 Mae yna ystod eang o ofynion iechyd anifail ac iechyd cyhoeddus cytbwys y mae'n ofynnol i bob Aelod-Wladwriaeth eu parchu. Ar gyfer anifeiliaid byw, fel arfer mae gofyniad y dylid sicrhau bod tystysgrif iechyd a ddilyswyd gan Filfeddyg Swyddogol o'r wlad wreiddiol, yn atodol i bob llwyth.

6.10 Golyga symudiadau masnachol rhydd y gall llwythi o Aelod-Wladwriaethau eraill deithio'n syth i'w cyrchfannau heb wiriadau milfeddygol. Yn y rhan fwyaf o achosion (ar wahan i ardystiadau iechyd) rhoddir tystysgrif iechyd ar System Cofnodi Symudiadau Anifeiliaid Rhwng Gwledydd yr UE (TRACES) 24 awr cyn allforio.

6.11 Rhan o waith AHVLA yw gwirio cyfran o'r ddogfennaeth ar-lein ynghyd â'r anifeiliaid os yw hynny'n briodol, yn y gyrchfan. Golyga hyn gynnal gwaith gwyliadwriaeth a samplo ar anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid fel rhan o fonitro afiechydon rhyngwladol er mwyn atal y risg o afiechydon yn cael eu mewnforio i'r DU a'u lledaenu drwy'r wlad.

Pennod 7 – Lleihau'r risg

CYDWEITHIO – CYDGORDIO A CHYDWEITHREDU

7.1 Mae Defra yn asesu ac yn rheoli risgiau a ddaw yn sgil mewnforio anifeiliaid a chynnyrch anifeiliaid drwy gydweithio â Llywodraethau Datganoledig, adrannau Llywodraethol eraill, asiantaethau, diwydiant a'r cyhoedd er mwyn lleihau'r risg o afiechydon yn dod dros y ffin.

7.2 Bu cydweithio agos iawn hefyd rhwng Adrannau canolig o'r Llywodraeth a'r Awdurdodau Iechyd Porthladd (PHAs) a'r awdurdodau lleol sy'n rhan o'r gwaith rheoli. Hwylusir hyn drwy'r cyrff gorfodi cynrychiadol.

7.3 Mae'r FSA wedi gweithio'n agos iawn ag Awdurdodau Lleol, Defra, Llu'r Ffiniau a chydweithwyr o'r HMRC i gynnal gwaith dadansoddi, amlygu risgiau a thueddiadau ar gynnyrch anifeiliaid a fewnforir yn anghyfreithlon. Galluogodd hyn well trefniadau o gydweithio ar y ffiniau, yn enwedig wrth ddatblygu unrhyw gudd-wybodaeth leol a allai helpu'r broses o dargedu ar gyfer mesurau rheoli Llu'r Ffiniau ac ar gyfer gwiriadau gan PHAs a BIPs. Ar lefel genedlaethol, bydd Llu'r Ffiniau yn ystyried yn ofalus hefyd unrhyw geisiadau am waith pellach gan Defra neu asiantaethau partneriaethol fel rhan o waith arferol a phrosesau cydgordio.

7.4 Cynhaliwyd amryw o gyfarfodydd rhanddeiliaid yn unol â threfniadau amledd neilltuol neu *ar hap* fel a ganlyn:

- '*Cadw Mewn Cysylltiad* – cyfarfodydd bob pythefnos a gynhelir rhwng awdurdodau cymwys a'r asiantaeth ddarparu sy'n gyfrifol am y ddarpariaeth weithredu o'r mesurau rheoli gwiriadau milfeddygol, i drafod materion yn ymwneud â rheoli mewnforion a datrys problemau.
- Cyfarfodydd bob dwy flynedd gyda'r Gymdeithas Awdurdodau Porthladdoedd – ar faterion gweithredol.
- Cyfarfodydd chwarterol gyda'r Grŵp Cydweithredu'r Prif Borthladdoedd – i ystyried materion penodol o fesurau rheoli mewnforion gan gyflawni dull cyson o orfodi rhyngddynt.

Sefydliad

7.5 Yn ystod 2013 gweithiodd Defra gyda'r Asiantaeth Ymchwil Bwyd a'r Amgylchedd (Fera), Canolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu (Cefas), ac AHVLA i asesu cyfleoedd posibl i'r dyfodol i weithio'n agosach ac i gynyddu cydweithredu a phartneriaethau ledled y gymuned wyddonol, rhannu'r arfer orau, cynyddu gwaith cydgysylltu mewn ymateb i ddigwyddiadau ac argyfyngau, a gwella effeithlonrwydd. O ganlyniad, mae'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion ar y cyd wedi ei lansio ers 1 Hydref 2014 gyda'r nod o rymuso'r llywodraeth yn well o ran atal lledaeniad afiechydon anifeiliaid a phlanhigion. Ceir rhagor o wybodaeth yn: gov.uk/government/organisations/animal-and-plant-health-agency.

Deddfwriaeth

7.6 Yn dilyn cyhoeddi llwyth Smarter Rules for Smarter Food yn sgil cynigion ym mis Mai 2013, bu'r Tîm Mewnforion a Masnach yr UE yn cydweithio'n agos â Defra a chydweithwyr yn FSA gan arwain ar y gyfraith iechyd anifeiliaid newydd a'r rheoliad

mesurau rheoli swyddogol. Nod hyn oedd sicrhau y gwireddwyd a lleisiwyd diddordebau'r DU yn ystod cyfarfodydd Gweithgor y Cyngor. Yn neilltuol, byddai'r materion allweddol o godi ffioedd a'r defnydd o filfeddygon swyddogol ar gyfer mesurau rheoli yn cael goblygiadau ar y system o reoli mewnforion. Mae'r cynnig yn cael ei ystyried gan y Llywyddiaeth nesaf, sef Lwcsembwrg sy'n gobeithio datrys y materion hyn. Ni fydd y testun terfynol yn cael ei gyflwyno ger bron y Cyngor tan fis Medi 2015 o leiaf.

Gweithdrefnau

7.7 Yn ystod 2014, bu i Defra a Llu'r Ffiniau gydweithio i ddatblygu "Strategaeth Orfodi" ddiwygiedig. Mae'n diffinio'r amcanion a rennir i leihau'r risg a amlygir gan gynnyrch anifeiliaid a fewnforir yn anghyfreithlon i'r lefel isaf bosib. Cwblhawyd y Strategaeth Orfodi ym mis Hydref 2014 (y tu hwnt i gyfnod yr adroddiad hwn). Amcan y strategaeth yw gwella'r gallu'n barhaus i gynnal dadansoddiad ac adrodd effeithiol. Mae hyn yn sicrhau gwell dull o adrodd cudd-wybodaeth a gwybodaeth reoli. Y nod fydd adolygu'r ddogfen hon yn barhaus er mwyn medru ymateb i newidiadau mewn risg neu unrhyw wybodaeth berthnasol arall. Cefnogir y Strategaeth Orfodi gan Gytundeb Darparu ac mae gwaith ar y gweill ar gyfer y ddau.

7.8 Bu i Defra ddiweddaru'r Llawlyfr BIP[55] i ystyried y newidiadau i ddeddfwriaeth yr UE ac i ymgorffori cyfarwyddiadau o'r nodiadau OVS a gyhoeddwyd yn y flwyddyn flaenorol. gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/209894/pb13707-bip-manual-130701.pdf and defra.gov.uk/animal-trade/imports-non-eu/enforcement-guidance/. Mae hyn yn sicrhau bod gan y Milfeddygon Swyddogol sy'n gyfrifol am gwblhau'r archwiliadau wrth y ffin yr holl wybodaeth angenrheidiol a'r canllawiau i'w cynorthwyo i wneud y gwaith hwn.

Rhaglenni hyfforddiant

7.9 **Cyrsiau BIPs** – Bu i 107 o Lawfeddygon Milfeddygol Swyddogol y DU ac Archwilwyr Pysgod Swyddogol sy'n gyfrifol am gynnal gwiriadau mewnforio mewn BIPs fynychu pedwar gweithdy BIP[56] a drefnwyd gan AHVLA. Amlygwyd rhai anghenion hyfforddiant yn ystod archwiliadau'r BIPs e.e. deddfwriaeth newydd a diwygiedig, safleoedd rheoli lle cafwyd anawsterau oherwydd y defnydd anghyson o reolau gwirio milfeddygol. Anfonwyd holiaduron cyn hyfforddi cyn y diwrnod hyfforddi a buont yn ddefnyddiol iawn o ran gwella lefelau gwybodaeth y mynychwyr ac yna cynlluniwyd digwyddiadau hyfforddi i'r dyfodol i ymdrin ag unrhyw ddiffygion a nodwyd. Anogwyd mynychwyr i fynychu unwaith bob dwy flynedd a bwydo gwybodaeth yn ôl i'w cydweithwyr.

7.10 **Mae'r FSA** – yn darparu ystod o gyrsiau hyfforddi ar fwyd a fewnforiwyd ar gyfer Awdurdodau Iechyd Porthladd a mewndirol. Yn ystod y cyfnod adrodd cydlynodd a darparodd yr FSA:

- 46 o gyrsiau i 648 o swyddogion (607 o swyddogion gwahanol ac unigryw). Bu i'r cyrsiau hyn gwmpasu gorfodi yn achos rheoli bwyd a fewnforiwyd, samplo am halogyddion mewn bwydydd felly, hyfforddiant wedi ei dargedu ar gyfer porthladdoedd llai a hyfforddiant hefyd ar sgiliau archwilio a gorfodi.
- 6 gweithdy yn cwmpasu dwy thema: twyll bwyd a fewnforiwyd a rheoli bwyd a fewnforiwyd mewn meysydd awyr. Fel rhan o'r gweithdai hyn, trafodwyd y defnydd o TRACES. O ganlyniad i drafodaethau gweithdy a chydweithio ehangach, bellach

[55] Mae'r Llawlyfr BIP yn cynnig canllaw ar weithredu'r ddeddfwriaeth ar wirio cynnyrch anifeiliaid a fewnforir o drydydd gwledydd. Mae'n cynnwys deddfwriaeth yr UE a rheolau cenedlaethol sy'n berthnasol i BIPs ac yn amlinellu'r rhaniad mewn cyfrifoldebau a'r gweithdrefnau ar gyfer yr awdurdodau gorfodi sy'n cynnal y gwiriadau milfeddygol

[56] 19 Mehefin 2012, 14 Tachwedd 2012, 18 Mehefin 2013 a 4 Tachwedd 2013

mae holl Safleoedd Dod i Mewn i'r DU yn defnyddio TRACES i gofnodi llwythi o fwyd risg isel. Galluogodd hyn i FSA gael mynediad at ddata amser real a chael gwared â baich gweinyddol sylweddol oddi ar ysgwyddau awdurdodau iechyd porthladdoedd wrth gydymffurfio â'r gofynion i gyflwyno adroddiadau chwarterol i'r FSA ar becynnau o'r fath. Y DU yw un o ddwy Aelod-Wladwriaeth yn unig sy'n defnyddio TRACES i gofnodi ei fewnforion o fwyd risg uchel.

7.11 **Bwyd Diogelach drwy Hyfforddiant Gwell (BTSF) y Comisiwn Ewropeaidd** – bu i 24 o gynrychiolwyr o'r DU fynychu cyrsiau hyfforddiant a drefnwyd drwy'r rhaglen BTSF[57]. Nod y gweithdai hyn yw gwella'r ddealltwriaeth o ofynion deddfwriaethol a lledaenu'r arferion rheoli gorau ymysg staff rheoli ffiniau'r Aelod-Wladwriaethau. Cafodd deunydd dysgu BTSF a BIPs eu cylchu ymysg staff sydd ynghlwm â mesurau rheoli swyddogol drwy gyrsiau mewnol.

Ymgyrchoedd diogelu, ansawdd a gwybodaeth

7.12 Mae Llu'r Ffiniau yn arwain y cyfrifoldeb am gyhoeddusrwydd mewn porthladdoedd a meysydd awyr. Mae Llu'r Ffiniau wedi gweithio'n agos â Defra i godi ymwybyddiaeth gyhoeddus am reolau cyfredol mewnforio cynnyrch anifeiliaid cyfredol drwy strategaeth gyfathrebu a marchnata gydlynol:

- gwnaed taflen sy'n crynhoi'r rheolau ar gyfer mewnforio personol o gynnyrch anifeiliaid "*Dod â chynnyrch bwyd i'r DU*" ar gael i deithwyr i borthladdoedd a meysydd awyr ac ar wefan gov.uk[58]
- roedd posteri'n parhau ar gael i deithwyr ac mae sgriniau teledu LCD yn parhau i arddangos negeseuon i deithwyr mewn amryw o borthladdoedd a meysydd awyr.

7.13 Yn ystod y cyfnod adrodd cyhoeddodd yr FSA:

- gyfanswm o 73 o hysbysiadau ffurfiol i Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Iechyd Porthladd yn y DU i roi cyfarwyddyd ar faterion gorfodi yn ymwneud ag iechyd cyhoeddus ac anifeiliaid. Mae'r gofrestr ganolog o ohebiaeth yn ymwneud â gorfodi ar gael yn: food.gov.uk/enforcement/enforcework/centralref/enf-england
- mae hafan benodol ar fwyd a fewnforir yn cael ei chynnal food.gov.uk/enforcement/enforcework/enforce_authorities. Dyma ffynhonnell gynhwysfawr o wybodaeth ar fesurau rheoli bwyd a fewnforir sy'n cael ei diweddaru'n barhaus
- ym mis Rhagfyr 2013 cyhoeddwyd Pecyn Adnoddau[59] ar gyfer cynnal rheolaeth swyddogol ar safleoedd mynediad. Mae'r pecyn hwn yn rhoi trosolwg o reolaeth swyddogol ar safleoedd mynediad, yn amlinellu'r rôl sydd gan awdurdodau mewndirol wrth fonitro bwyd a fewnforir, yn cynnwys canllaw ymarferol ac yn llywio ymddygiadau gorfodi.

Rhaglen archwilio BIPs

7.14 Yn y DU, mae'r prif ddull o wirio effeithiolrwydd mesurau rheoli mewnforio swyddogol yn seiliedig ar weithredu ac asesu system archwilio BIP effeithiol drwy AHVLA ar gyfer gwirio cydymffurfiaeth â'r gofynion gweithdrefnol a chyfleusterau angenrheidiol.

---

[57] Mae rhaglen BTSF yn fenter y Comisiwn Ewropeaidd sy'n trefnu hyfforddiant ym meysydd bwyd a chyfraith bwydydd anifeiliaid yn Ewrop, yn ogystal ag iechyd planhigion ac anifeiliaid a rheoliadau lles ec.europa.eu/food/training_strategy/index_en.htm ac ec.europa.eu/chafea/food/index.html

[58] gov.uk/government/publications/bringing-food-products-into-the-uk

[59] food.gov.uk/enforcement/enforcework/enforce_authorities/resourcepack

7.15 Yn ystod y cyfnod adrodd, roedd yr archwiliadau a gynhaliwyd yn cynnwys:

- asesiad llawn o'r gweithdrefnau
- gan ddilyn hynny gyda staff BIP yn darparu'r mesurau rheoli mewnforio
- asesiad o addasrwydd y cyfleusterau ar gyfer cynnal y mesurau rheoli angenrheidiol
- asesiad o effeithiolrwydd y gwiriadau dilysu gan yr awdurdod gorfodi lleol. Mae'r gwiriadau dilysu'n hanfodol fel cam cyntaf wrth sicrhau bod y cyfleusterau'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth a bod gwiriadau milfeddygol yn cael eu cwblhau yn unol â'r cyfarwyddiadau yn y Llawlyfr BIP.

7.16 Aseswyd pob adroddiad archwilio bob chwe mis gan AHVLA. Casglwyd crynodeb o ganlyniad yr archwiliadau a'r gweithredu a fu yn sgil canlyniadau'r archwiliadau a'u cylchu i Defra a Llywodraeth yr Alban. Roedd hyn yn cynnwys adnabod anghenion hyfforddi hefyd ac argymhellion ar gyfer ystyriaethau polisi/gweithredu. Adolygwyd yr adroddiadau hyn a'u harwyddo gan uwch Reolwr Portffolio milfeddygaeth ar gyfer y tîm Mewnforion a Masnach UE.

7.17 Cwblhawyd archwiliadau yn seiliedig ar risg ac ymweliadau cydweithredol (ymweliadau anffurfiol i BIPs rhwng archwiliadau ffurfiol) mewn BIPs cynnyrch gan AHVLA fel a ganlyn:

- **BIPs cynnyrch** – bu i bob BIP â phrysurdeb uchel neu ganolig gael un archwiliad ar weithdrefnau ac un arall ar gyfleusterau fesul blwyddyn. Cafodd pob BIP â phrysrudeb isel un ymweliad archwilio ac archwiliwyd y cyfleusterau a'r gweithdrefnau yn ystod yr ymweliad hwn.
- **BIPs anifeiliaid byw** – roedd trefniant i'w harchwilio unwaith bob dwy flynedd gan uwch filfeddyg o AHVLA.

7.18 Cafodd BIPs anifeiliaid byw eu harchwilio drwy ddefnyddio'r un rhestrau gwirio a ddefnyddir ar gyfer y gwiriadau dilysu lleol. Mewn archwiliadau o BIPs cynnyrch anifeiliaid, defnyddiodd yr AHVLA wahanol restrau gwirio a thempledi adrodd na'r rhai a ddefnyddiwyd gan y BIPs mewn gwiriadau dilysu. Adroddodd yr archwiliad ar sail "cydymffurfio", "mân ddiffygion" neu "diffygion sylweddol". Bu i'r archwiliad asesu cywirdeb yr oruchwyliaeth drwy gymharu canlyniadau'r archwiliad gyda'r adroddiadau goruchwyliaeth perthnasol. Un o brif ddeilliannau'r system archwilio oedd adnabod anghenion hyfforddi'n seiliedig ar asesiad cyffredinol o ganlyniadau archwilio ar y lefel genedlaethol yn ogystal â'r lefel BIP unigol.

Bioddiogelwch (Lloegr)

7.19 Mae diddordebau bioddiogelwch Defra'n cwmpasu iechyd anifeiliaid, planhigion ac anifeiliaid dŵr ynghyd â rhywogaethau estron ymledol, yn cynnwys cynnyrch anifeiliaid. Mae'r Adran wedi asesu'n dull o ymdrin â'r risgiau a'r materion yn ymwneud â bioddiogelwch ar draws y parhad o weithgareddau ar fioddiogelwch – cyn-ffiniol, ar y ffin ac yn y DU.

7.20 Gan gychwyn ym mis Mehefin 2013, cynhaliwyd cyfarfodydd Bioddiogelwch Misol yn ystod y cyfnod adrodd i sicrhau cynnydd amserol wrth ymateb i risgiau bioddiogelwch posib a chynnig trosolwg a chyfarwyddyd strategol. Mae dull newydd o asesu risgiau wedi sicrhau y gellir asesu risgiau i iechyd anifeiliaid a phlanhigion gyda'i gilydd, o ran tebygolrwydd ac effaith.

7.21 Fel rhan o waith ehangach ar fioddiogelwch, mae Defra'n dymuno gwella'r ymwybyddiaeth o reolau bioamrywiaeth y DU a'r gydymffurfiaeth ohono, mewn perthynas â mewnforio planhigion ac anifeiliaid, gyda chefnogaeth orfodi effeithiol er mwyn ymdrin â diffyg cydymffurfiaeth. Yn ystod 2014/15, llwyddwyd i ddwysáu'r berthynas strategol gyda Llu'r Ffiniau ymhellach i wella'r cydweithio. Gwnaed hyn drwy gytuno ar waith cyfredol a chydgordio gweithgarwch, ac yn unol â blaenoriaethau gweithredol a rhannu gwybodaeth, targedu gwaith gorfodi'n well ar y ffiniau.

Adolygiad Strategol o Gyfathrebu

7.22 Ym mis Mai 2013, comisiynwyd prosiect i adolygu gwaith cyfathrebu Defra gyda chyrff mewnforio a gorfodi ynghylch mewnforio anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid. Cwblhawyd yr adolygiad yn 2014 yn dilyn cyfnod o ymgysylltiad gyda rhanddeiliaid allweddol a diben y cyfnod cyntaf oedd atgyfnerthu a chanoli cyfarwyddyd ynglŷn â'r we wrth iddo gael ei symud i Gov.uk. Mae rhagor o argymhellion yn cael eu mabwysiadu er mwyn gwella, egluro a gwella cyfathrebu yn fewnol a rhwng Defra, AHVLA a'r FSA ac er budd rhanddeiliaid allanol. Bu i'r prosiect hefyd herio rhanddeiliaid allanol i greu datrysiadau cyfathrebu cydweithredol lle nad y llywodraeth sydd yn y sefyllfa orau mwyach i wneud hynny.

Datblgiadau newydd

7.23 Cynnyrch cyfansawdd yw bwydydd sydd ar gyfer pobl i'w fwyta sy'n cynnwys cynnyrch anifeiliaid a broseswyd a chynnyrch planhigion. Adolygwyd y rheolau ar gyfer cynnyrch cyfansawdd gan y Comisiwn Ewropeaidd yn 2012. Mae tystysgrif newydd yn bodoli sy'n darparu ar gyfer amodau anifeiliaid ac iechyd cyhoeddus wrth fewnforio rhai cynnyrch cyfansawdd o drydydd gwledydd sy'n cynnwys cig a broseswyd, cynnyrch llaeth, wyau a chynnyrch pysgod. Mae cynnyrch cyfansawdd sy'n cynnwys:

- cig a broseswyd
- hanner neu ragor ohono'n ddeunydd anifail a broseswyd
- llai na hanner o'i ddeunydd yn laeth a broseswyd lle nad yw'r cynnyrch terfynol yn bodloni rhai gofynion neilltuol e.e. nid yw'n gynnyrch sefydlog ar silff mewn tymheredd amgylchol

yn destun gwiriadau milfeddygol yn y BIP. Rhaid i'r cynnyrch anifail a broseswyd ddod o wlad a gymeradwyir ac os yw'n briodol ddod o sefydliad a gymeradwyir hefyd.

Atodiad A – Deddfwriaeth yr Undeb Ewropeaidd

Deddfwriaeth UE	Pwnc
Cyfarwyddeb Cyngor 64/432/EEC ar broblemau iechyd anifeiliaid sy'n effeithio ar fasnach rhyng-Gymunedol mewn anifeiliaid buchol a moch(1)	Anifeiliaid buchol a moch
Cyfarwyddeb Cyngor 88/407/EEC yn gosod y gofynion iechyd anifeiliaid sy'n berthnasol i fasnach rhyng-Gymunedol a mewnforio semen anifeiliaid domestig o rywogaethau buchol(2)	Semen buchol
Cyfarwyddeb Cyngor 89/556/EEC ar amodau iechyd anifeiliaid yn llywodraethu masnach rhyng-Gymunedol o drydydd gwledydd o embryonau anifeiliaid domestig a rhywogaethau buchol (3)	Embryonau buchol ffres
Cyfarwyddeb Cyngor 90/429/EEC yn gosod y gofynion iechyd anifeiliaid sy'n berthnasol i fasnach rhyng-Gymunedol a mewnforio semen anifeiliaid domestig o rywogaethau moch(4)	Semen moch
Cyfarwyddeb Cyngor 91/68/EEC ar amodau iechyd anifeiliaid yn llywodraethu masnach rhyng-Gymunedol mewn anifeiliaid defeidiog a gafraidd (5)	Defaid a geifr
Cyfarwyddeb Cyngor92/65/EEC yn gosod y gofynion iechyd anifeiliaid sy'n llywodraethu masnach a mewnforio i mewn i'r Gymuned o anifeiliaid, semen, wyau ac embryonau nad ydynt yn destun gofynion iechyd anifeiliaid a osodwyd mewn rheolau penodol y Gymuned y cyfeirir atynt yn Atodiad A (I) (1) i Gyfarwyddeb 90/425/EEC (6)	Anifeiliaid eraill a chynnyrch a nodwyd yn y Gyfarwyddeb
Cyfarwyddeb Cyngor92/118/EEC yn gosod y gofynion iechyd anifeiliaid a chyhoeddus sy'n llywodraethu masnach a mewnforio i mewn i'r Gymuned o gynnyrch nad ydynt yn destun y gofynion dan sylw mewn rheolau penodol y Gymuned y cyfeirir atynt yn Atodiad A (I) i Gyfarwyddeb 89/662/EEC ac, mewn perthynas â phathogenau, i Gyfarwyddeb 90/425/EEC (7)	Cynnyrch amrywiol
Cyfarwyddeb Cyngor 96/23/EC ar fesurau i fonitro deunyddiau penodol a gweddillion felly mewn anifeiliaid byw a chynnyrch anifeiliaid a diddymu Cyfarwyddebau 85/358/EEC a 86/469/EEC a Phenderfyniadau89/187/EECa 91/664/EEC (8)	Gweddillion
Rheoliad (EC) No 178/2002 yn gosod yr egwyddorion cyffredinol a'r gofynion ynghylch cyfraith fwyd, sefydlu'r Awdurdod Diogelwch Bwyd Ewropeaidd a gosod y gweithdrefnau ym meysydd diogelwch bwyd (9)	Cynnyrch anifeiliaid i'w fwyta gan bobl
Cyfarwyddeb Cyngor 2002/99/EC yn gosod y rheolau iechyd anifeiliaid sy'n llywodraethu cynhyrchu, prosesu, dosbarthu a chyflwyno cynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl (10)	Cynnyrch anifeiliaid i'w fwyta gan bobl
Cyfarwyddeb Cyngor2004/68/EC yn gosod y rheolau iechyd anifeiliaid ar gyfer mewnforio a chludo drwy'r Gymuned rhai anifeiliaid carnol byw (11)	Anifeiliaid carnol byw penodol yn cynnwys rhai buchol, defeidiog, gafraidd a mochaidd
Rheoliad Comisiwn (EC) No 136/2004 yn gosod y gweithdrefnau ar gyfer gwiriadau milfeddygol ar safleoedd archwilio ffiniau'r Gymuned ar gynnyrch a fewnforiwyd o drydydd gwledydd (12)	Gwair a Gwellt
Rheoliad (EC) Rhif 852/2004 o'r Senedd Ewropeaidd ac o'r Cyngor ar lendid bwydydd (13)	Cynnyrch anifeiliaid i'w fwyta gan bobl

Deddfwriaeth UE	Pwnc
Rheoliad (EC) Rhif 853/2004 o'r Senedd Ewropeaidd ac o'r Cyngor ar osod rheolau hylendid penodol ar gyfer bwydydd anifeiliaid (14)	Cynnyrch anifeiliaid i'w fwyta gan bobl
Rheoliad (EC) Rhif 854/2004 o'r Senedd Ewropeaidd ac o'r Cyngor ar osod rheolau hylendid penodol ar gyfer trefnu mesurau rheoli ar gynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl (15)	Cynnyrch anifeiliaid i'w fwyta gan bobl
Rheoliadau (EC) Rhif 882/2004 o'r Senedd Ewropeaidd a'r Cyngor ar fesurau rheoli swyddogol a berfformwyd i sicrhau dilysu'r gydymffurfiaeth â bwydydd anifeiliaid a chyfraith bwyd, iechyd anifeiliaid a rheolau lles anifeiliaid (16)	Mesurau rheoli swyddogol ar fwydydd anifeiliaid, bwyd, iechyd anifeiliaid a lles anifeiliaid
Rheoliad Cyngor (EC) Rhif. 183/2005yn gosod y gofynion ar gyfer hylendid bwyd (17)	Bwydydd anifeiliaid
Penderfyniad Comisiwn 2007/275 yn ymwneud â rhestr o anifeiliaid a chynnyrch i fod yn destun mesurau rheoli ar safleoedd archwilo ffiniau dan Gyfarwyddebau Cyngor 91/496/EEC a 97/78/EC (18)	Cynnyrch cyfansawdd
Cyfarwyddeb Cyngor 2006/88/EC ar ofynion iechyd anifeiliaid ar gyfer anifeiliaid a chynnyrch dyframaethu ar hynny, ac ar atal a rheoli rhai afiechydon penodol mewn anifeiliaid dyfrol (19)	Anifeiliaid dyfrol
Cyfarwyddeb Cyngor 2009/156/ECar amodau iechyd anifeiliaid yn llywodraethu symudiad a mewnforio ceffylau o drydydd gwledydd (20)	Ceffylau
Cyfarwyddeb Cyngor 2009/158/EC ar amodau iechyd anifeiliaid yn llywodraethu masnach rhyng-Gymunedol a mewnforion dofednod a wyau deor o drydydd gwledydd (21)	Dofednod a wyau deor
Rheoliad (EC) Rhif 767/2009 o'r Senedd Ewropeaidd ac o'r Cyngor ar 13 Gorffennaf 2009 ar osod ar y farchnad a'r defnydd o fwydydd anifeiliaid (22)	Bwydydd anifeiliaid
Rheoliad Cyngor (EC) No 1069/2009 yn gosod y rheolau iechyd mewn perthynas â sgil-gynhyrchion anifeiliaid a chynnyrch deilliedig nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl (23)	Sgil-gynhyrchion anifeiliaid

Atodiad B – Safleoedd Archwilio Ffiniau'r DU

BIPs y DU ar gyfer cynnyrch anifeiliaid

BIP	Cymeradwywyd ar gyfer cynnal gwiriadau yn
Maes awyr Belfast	Cynnyrch Anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl a fewnforir dan dymheredd amgylchynol ac sydd wedi ei oeri.
Porthladd Belfast	Cynnyrch anifeiliaid wedi rhewi ar gyfer eu bwyta gan bobl. Cynnyrch Anifeiliaid wedi rhewi nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Porthladd Bristol	Cynnyrch Anifeiliaid ar gyfer ei fwyta wedi ei rewi ac ar dymheredd amgylchynol yn unig. Cynnyrch Anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl a fewnforir dan dymheredd amgylchynol.
Dwyrain Canolbarth Lloegr	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu a'i rewi ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl wedi'i fewnforio ar dymheredd amgylchynol Cynnyrch Anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl wedi'i fewnforio ar dymheredd amgylchynol.
Falmouth	Holl gynnyrch ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Felixstowe	Holl gynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch Anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl wedi ei rewi a dan dymheredd amgylchynol yn unig.
Maes awyr Gatwick	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Maes awyr Glasgow	Gohiriwyd.
Grimsby-Immingham	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i rewi ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Heathrow	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Hull	Holl gynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl ar dymheredd amgylchynol.
Invergordon	Proteinau anifeiliaid wedi'u prosesu yn unig.
Lerpwl	Holl gynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl. Holl gynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Maes awyr Manceinion	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Peterhead	Cynnyrch pysgod wedi'i rewi a'i becynnu yn unig.
Peterhead	Holl gynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl. Holl gynnyrch anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Maes awyr Stansted	Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl a fewnforir ar dymheredd amgylchynol. Cynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl ar dymheredd amgylchynol.
Thamesport	Holl gynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu ar gyfer ei fwyta gan bobl. Holl gynnyrch anifeiliaid wedi'i becynnu nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl.
Tilbury	Holl gynnyrch anifeiliaid ar gyfer ei fwyta gan bobl. Cynnyrch anifeiliaid nad yw ar gyfer ei fwyta gan bobl wedi ei rewi a dan dymheredd amgylchynol yn unig.

BIPs y DU ar gyfer anifeiliaid byw

Safle Archwilio Ffiniau		Anifeiliaid Byw			Sylwadau
Enw	**Math**	**Carnolion[60]**	**Ceffylau Cofrestredig[61]**	**Anifeiliaid Eraill [62]**	
Gatwick	Maes awyr			Oes	
Heathrow	Maes awyr	Oes	Oes	Oes	
Manceinion	Maes awyr			Oes	Pysgod, Ymlusgiaid, Anifeiliaid di-asgwrn-cefn ac amffibiaid yn unig
Stansted	Maes awyr	Oes	Oes		
Prestwick	Maes awyr	Oes	Oes		
Caeredin	Maes awyr			Oes	Cŵn, cathod, ffuredau ceinachffurfiaid amffibiaid, ymlusgiaid, anifeiliaid addurnol trofannol a chnofilod

[60] Carnolion yn cynnwys gwartheg, moch, defaid a geifr, alpacaod, lamaod ac anifeiliaid carnau hollt eraill gwyllt neu ddomestig a solipediau.

[61] Yn unol â diffiniad Cyfarwyddyd 90/426/EEC ar amodau iechyd yn llywodraethu symud ceffylau a'u mewnforio o drydydd gwledydd.

[62] Nid yn Safle Archwilio Ffiniau ar gyfer unrhyw rywogaeth o anifeiliaid a nodir yng Ngorchymyn y Gynddaredd 1974 (Mewnforio Cŵn, Cathod a Mamaliaid eraill), fel y'i diwygiwyd gan Orchymyn (Diwygiad) y Gynddaredd (Mewnforio Cŵn, Cathod a Mamaliaid eraill) 1994.

Atodiad C – Monitro Afiechydon Rhyngwladol – Asesu Achosion Cychwynnol

Adran yr Amgylchedd,
Tîm Gwyddoniaeth Filfeddygol Bwyd
a Materion Gwledig
Monitro Afiechydon Rhynglwadol

Cyfeiriad: VITT/1200 FMD yn Rwsia
Dyddiad: 21 Mehefin 2013

Clwy'r Traed a'r Genau yn Rwsia

Asesiad Achos Cychwynnol

Nodyn: Mae Monitro Afiechydon Rhynglwadol Defra (IDM) yn monitro achosion cychwynnol o afiechydon sydd ag effaith sylweddol, o amgylch y byd. Mae Clwy'r Traed a'r Genau (FMD) ymysg yr afiechydon hynny sydd o bryder sylweddol.

1. Adroddiad Afiechydon

Adroddodd Rwsia dri chyfnod o achosion o FMD mewn gwartheg yn rhanbarthau Karachay-Cherkessia a Krasnodar (OIE, 2013). Roedd yr achos cyntaf ar 3 Mehefin ychydig gilomedrau o'r ffin â Georgia tra roedd y ddau arall a adroddwyd ar 18 Mehefin rhyw 60km o ffin Georgia mewn cylchfa ragod, lle cynhelir brechiadau yn erbyn FMD. Yn ôl yr adroddiad afiechydon, gallai tarddiad yr afiechyd ar gyfer yr achos gwreiddiol fod wedi ei achosi gan gyswllt ag anifeiliaid carnau hollt heintus. Mae mesurau rheoli a pharthau cyfyngu mewn grym.

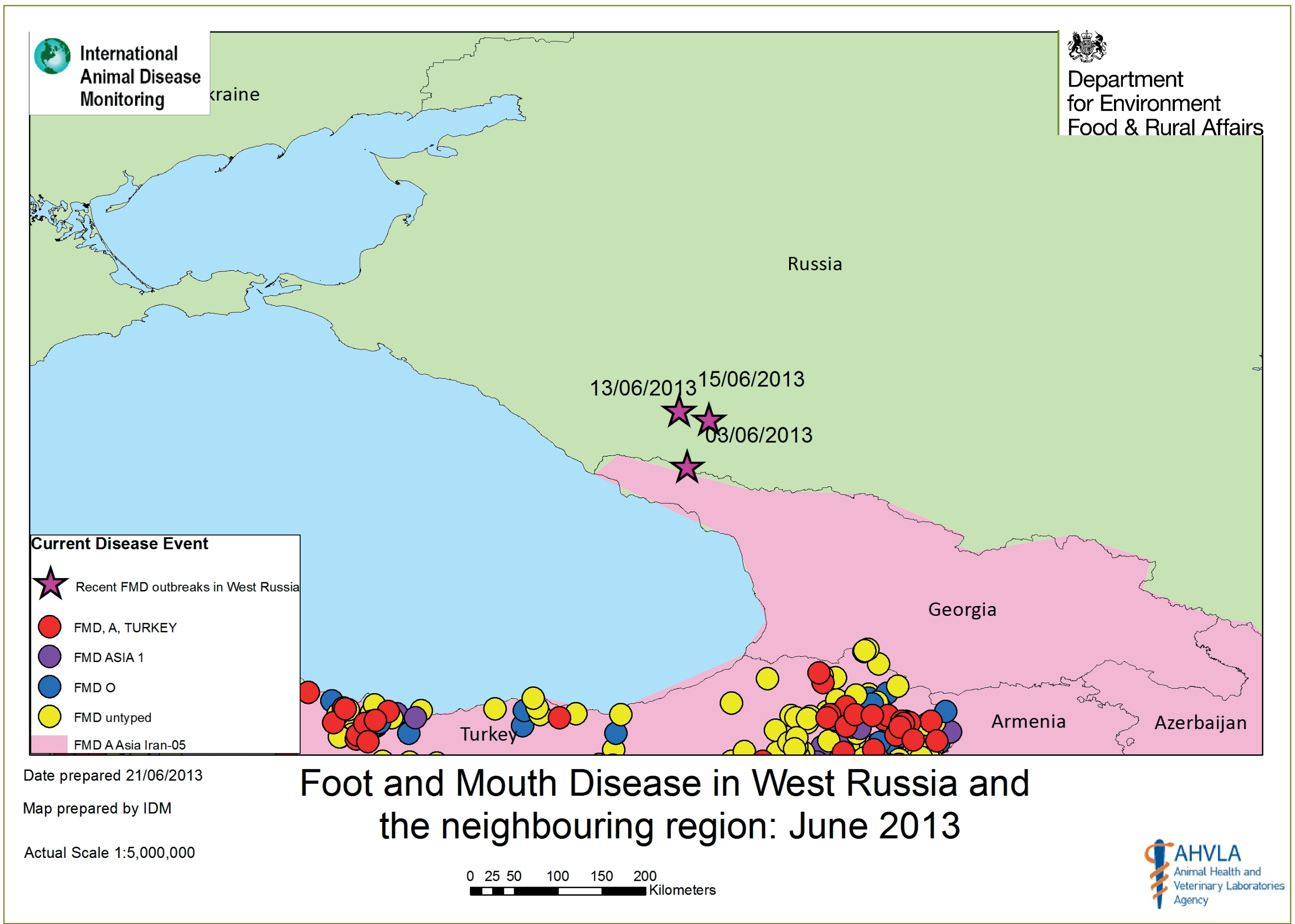

Foot and Mouth Disease in West Russia and the neighbouring region: June 2013

2. Asesu'r Sefyllfa

Ychydig o wybodaeth swyddogol a ryddhawyd ynglŷn ag achosion cychwynnol o wledydd cyfagos sef Armenia, Azerbaijan a Georgia. Fodd bynnag, adroddodd Labordy Cyfeiriol y Byd ar gyfer FMD (WRLFMD), Sefydliad Pirbright a'r FAO/EUFMD (corff rhanbarthol a ariennir gan y Comisiwn Ewropeaidd i gefnogi aelod-wledydd yn Ewrop i reoli FMD) yn ddiweddar bod y gwledydd hyn yn rhannu'r un gwasgariad daearyddol o hil o'r feirws FMD, sef FMD A, O ac Asia-1, â gwledydd eraill yn y Dwyrain Canol a Gorllewin Ewrasia (EUFMD, 2013). Mae'r WRLFMD yn adrodd bod hil diweddar a ddaeth yn ei dro o Dwrci, Iran ac Irac wedi cadarnhau presenoldeb FMD, gydag A Asia Iran-05 fel y feirws FMD A mwyaf cyffredin yn y rhanbarth (WRLFMD, 2013).

Ymhellach yn Nwyrain Rwsia, Kazakhstan a Tsieina, adroddwyd amryw o achosion o FMD A dros y misoedd diwethaf, ond mae'r hil ar gyfer yr achosion hyn wedi ei amlygu fel FMD A Asia Sea-97 (WRLFMD, 2013). Bydd seroteipio o'r achosion diweddar yng Ngorllewin Rwsia yn cadarnhau a yw'r rhain yn rhai sy'n bodoli yn sgil eu cyflwyno o'r Dwyrain Canol, neu'n hytrach yn "naid" o ardal ddaearyddol neilltuol. Gall hyn fod â goblygiadau o ran rheoli os yw brechu'n cael ei ddefnyddio'n eang.

Er nad yw Rwsia wedi ei chymeradwyo ar gyfer allforio egin byw neu gynnyrch anifeiliaid o rywogaethau sy'n agored i FMD, ni ellir diystyrru bod cynnyrch anghyfreithlon yn cael eu cyflwyno, ond mae'n anodd amcangyfrif hyd a lled hynny. Fodd bynnag, dylid nodi hefyd bod gan y rhanbarth hon yn Rwsia lefel isel o fioddiogelwch mewn da byw a chysylltiadau rheolaidd â bywyd gwyllt, gyda bodolaeth a lledaeniad Clwy Moch Affricanaidd yn dystiolaeth o hynny, ac felly rhaid gweithredu mesurau rheoli yn brydlon i osgoi rhagor o ledaenu.

3. Casgliadau

Ystyrir bod y risg o gyflwyno FMD drwy fasnachu cyfreithlon o Rwsia yn isel (h.y. "mor brin nad oes angen rhoi ystyriaeth i'r risg").

Fodd bynnag, nid yw'r achosion diweddaraf hyn yn newid ein lefel risg o gyflwyno FMD o unrhyw ardal heintus i mewn i'r UE, sydd bob amser yn isel (h.y. "prin ond gall ddigwydd") oherwydd y posibilrwydd o fasnachu anghyfreithlon o gynnyrch heintus, symud bywyd gwyllt a chyfarpar neu offer a halogwyd.

Parhawn i fonitro'r sefyllfa.

4. Awduron

Dr Helen Roberts
Dr Jef Hammond

5. Cyfeiriadau

EUFMD (2013) Foot and Mouth Disease situation, Ebrill 2013. http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/eufmd/docs/FMD_monthly_reports/April2013Final.pdf Accessed 21/06/2013.

OIE (2013) Foot and Mouth Disease, Rwsia. Adroddiad Dilynol Rhif. 1 OIE Cyfeirnod 13640; adroddiad dyddiad 18/06/2013.
http://www.oie.int/wahis_2/temp/reports/en_fup_0000013640_20130618_163746.pdf
Defnyddiwyd 21/06/2013

WRLFMD (2013) Adroddiad Chwarterol Ionawr – Mawrth 2013.
http://www.wrlfmd.org/ref_labs/ref_lab_reports/OIE-FAO%20FMD%20Ref%20Lab%20Report%20Jan-Mar%202013.pdf Defnyddiwyd 21/06/2013.

Atodiad D – Ystadegau ar fewnforio cynnyrch anghyfreithlon

Er dibenion yr ystadegau hyn, mae "anghyfreithlon" yn cyfeirio at gynnyrch anifeiliaid a atafaelwyd fel eitemau gan unigolion yn tramgwyddo'r consesiynau personol a ganiateir neu becynnau masnachol a geisiodd osgoi gweithdrefnau mynediad cywir drwy beidio â chael eu datgan ar Safle Archwilio ar Ffin. Mae'r ystadegau hyn hefyd yn cynnwys eitemau a ildiwyd yn wirfoddol gan deithwyr mewn porthladdoedd a meysydd awyr.

Dengys ffigurau'r nifer a phwysau'r atafaeliadau gan Lu'r Ffiniau, DARD a'r rhai a wnaed gan Awdurdodau Lleol ac Awdurdodau Iechyd Porthladd ar safleoedd mynediad perthnasol.

Graffiau'n dangos y cyfanswm o atafaeliadau yn cynnwys pwysau (2009-2014)

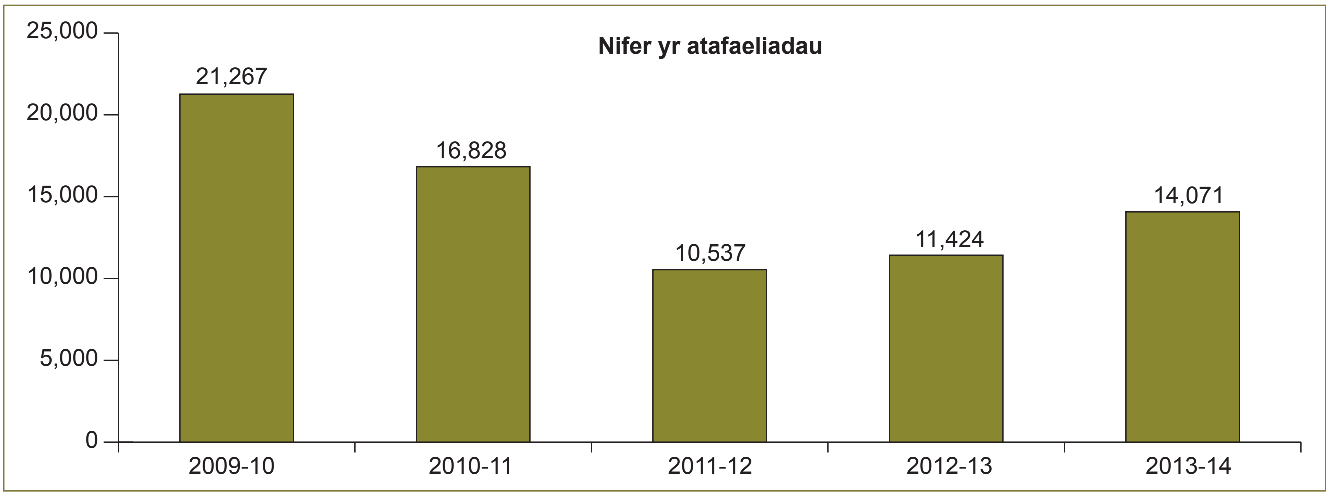

2010-11 – O'r nifer hyn cafwyd 4% mewn nwyddau a chargo. Mae'r atafaeliadau hyn yn cynrychioli tua 55% o holl bwysau'r atafaeliadau, a thua 95% o holl swmp yr atafaeliadau

2011-12 – Atafaeliadau cargo'n cynrychioli 5.5% o'r cyfanswm a atafaelwyd

2012-13 – Atafaeliadau cargo'n cynrychioli 5.27% o'r cyfanswm a atafaelwyd

2013-14 – Atafaeliadau cargo'n cynrychioli 4.85% o'r cyfanswm a atafaelwyd

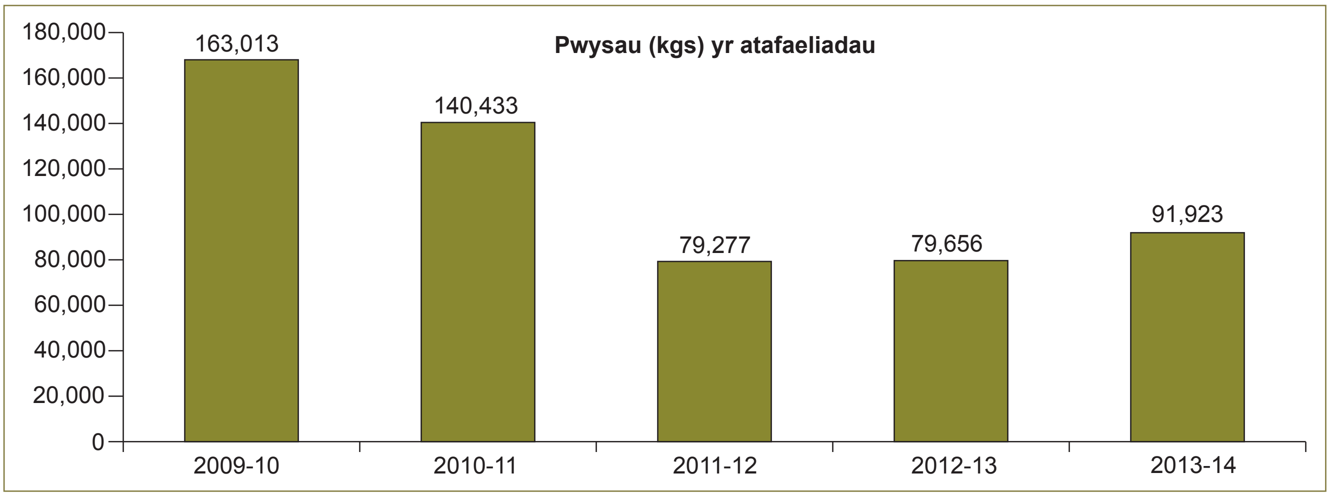

Nifer o'r atafaeliadau yn cynnwys pwysau fesul rhanbarth yn ystod 2012-2014

ID Rhanbarth/Enw	Tabl 1: Nifer o atafaeliadau (yn cynnwys pwysau) fesul rhanbarth yn ystod 2012-2013		Tabl 2: Niferoedd yr atafaeliadau (yn cynnwys pwysau) fesul rhanbarth yn ystod 2013-2014	
	Nifer yr atafaeliadau	Pwysau (kg)	Nifer yr atafaeliadau	Pwysau (kg)
1 Dwyrain Ewrop	740	2,790	596	2,174
2 Dwyrain Affrica	154	1,083	149	825
3 Gogledd Affrica	169	530	191	776
4 Canolbarth Affrica	39	278	63	526
5 Deheubarth Affrica	171	3,631	162	447
6 Gorllewin Affrica	612	6,730	556	4,330
7 Gogledd America	254	10,146	268	3,001
8 Caribî	169	2,897	150	742
9 Canolbarth a De America	132	3,722	126	542
10 Dwyrain Asia	1,996	9,685	2,172	14,347
11 De Asia	1,474	9,670	1,692	11,435
12 De Ddwyrain Asia	94	535	133	612
13 Dwyrain Agos a Chanol	1,302	7,809	1,516	16,349
14 Ynysoedd y De	28	564	47	2,176
15 Ewropeaidd	13	62	12	44
16 Anhysybys	4,060	19,466	6,209	33,201
17 UE	17	58	29	396
Cyfansymiau	**11,424**	**79,656**	**14,071**	**91,923**

Siart Gylch 1 ar gyfer Tabl 1: Niferoedd y cynnyrch anifeiliaid a atafaelwyd fesul rhanbarth yn ystod 2012-2013

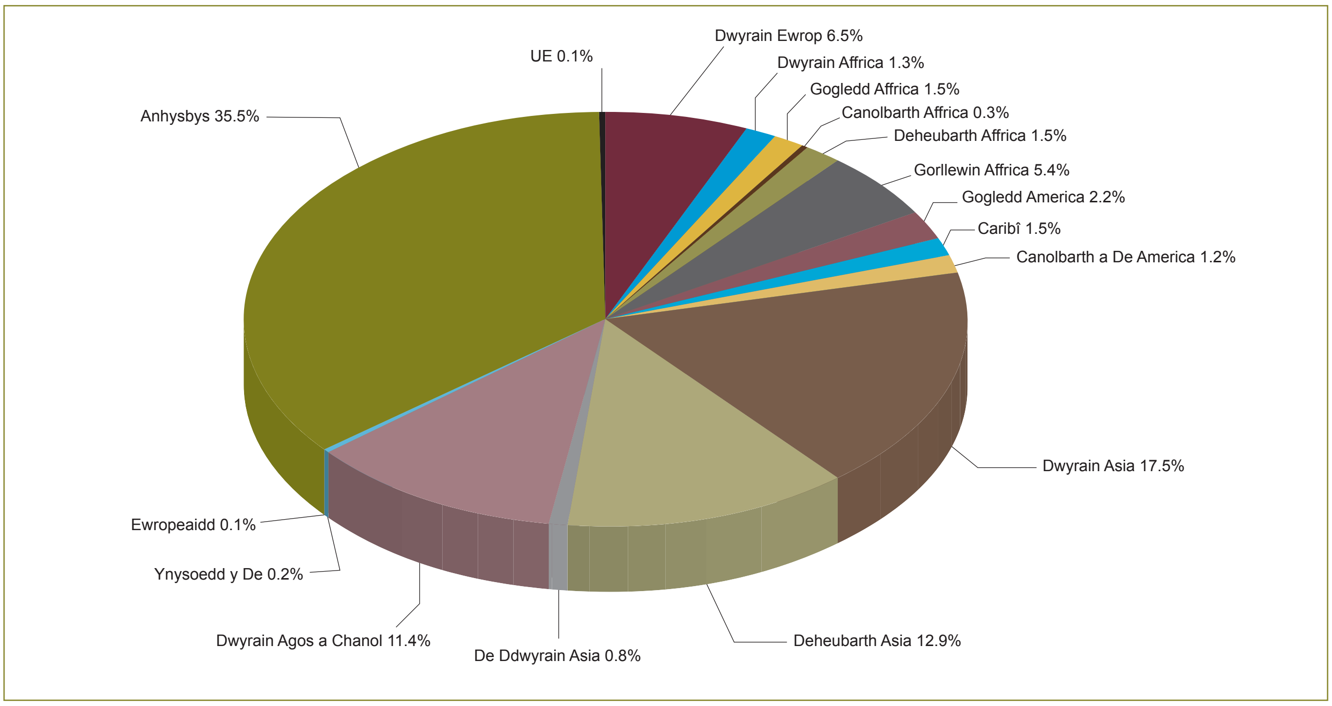

Siart Gylch 2 ar gyfer Tabl 1: Niferoedd y cynnyrch anifeiliaid a atafaelwyd fesul rhanbarth yn ystod 2012-2013

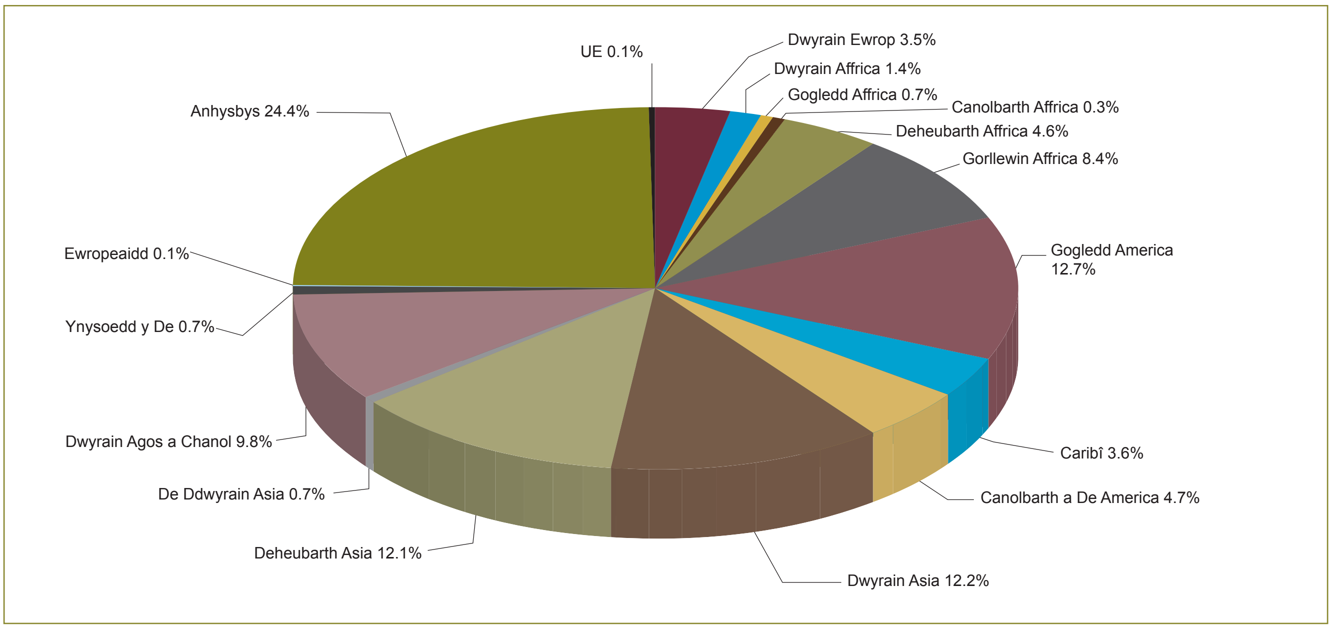

Siart Gylch 3 ar gyfer Tabl 2: Niferoedd y cynnyrch anifeiliaid a atafaelwyd fesul rhanbarth yn ystod 2013-2014

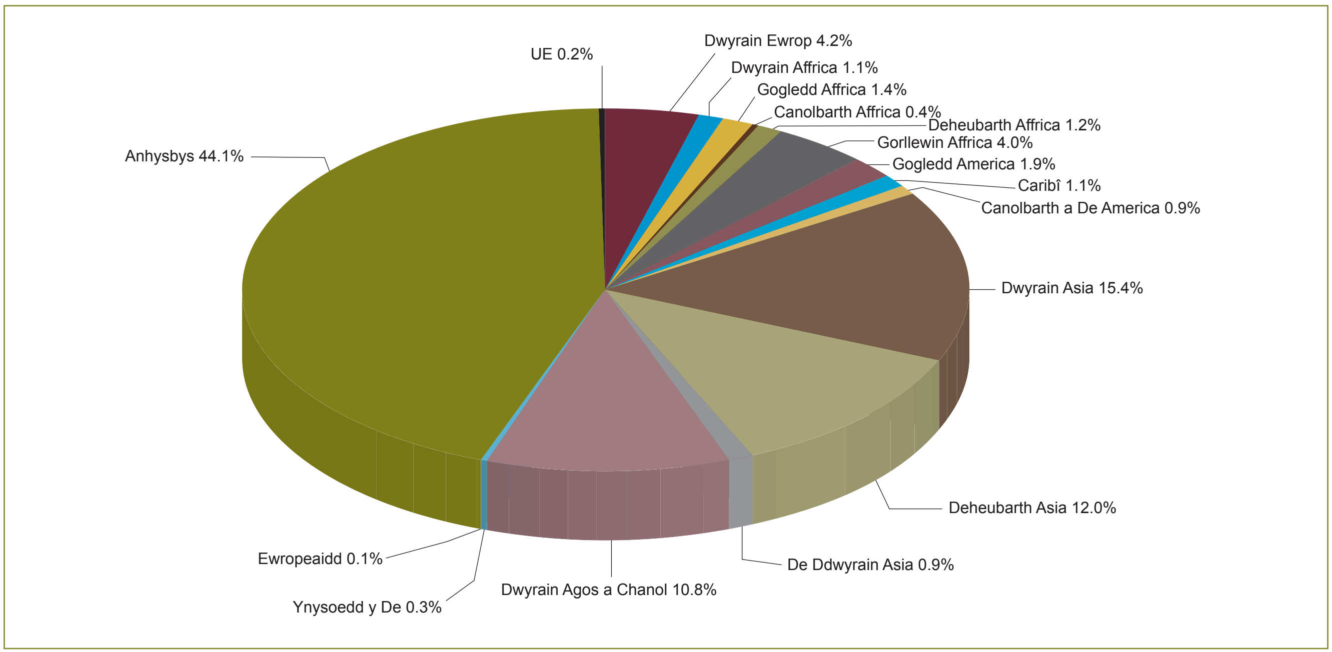

Siart Gylch 4 ar gyfer Tabl 2: Pwysau cynnyrch anifeiliaid a atafaelwyd fesul rhanbarth yn ystod 2013-2014

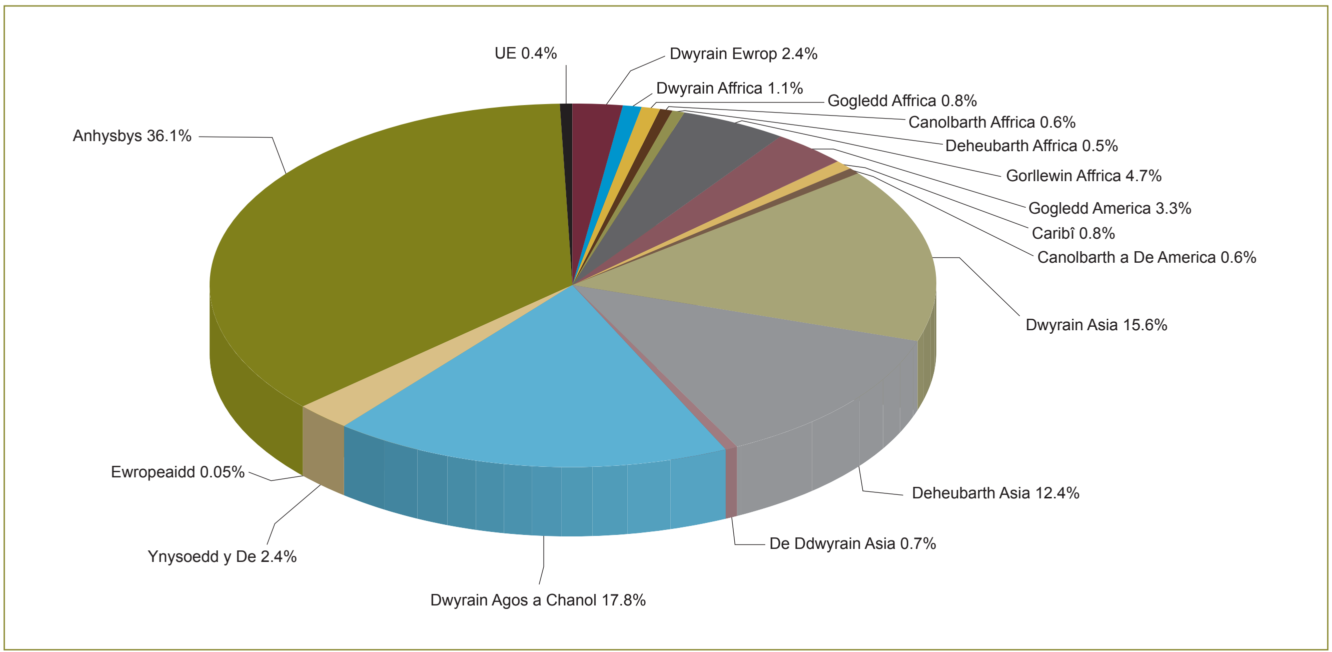

Graffiau'n dangos y nifer o atafaeliadau a phwysau yn ôl cynnyrch (2009 – 2014)

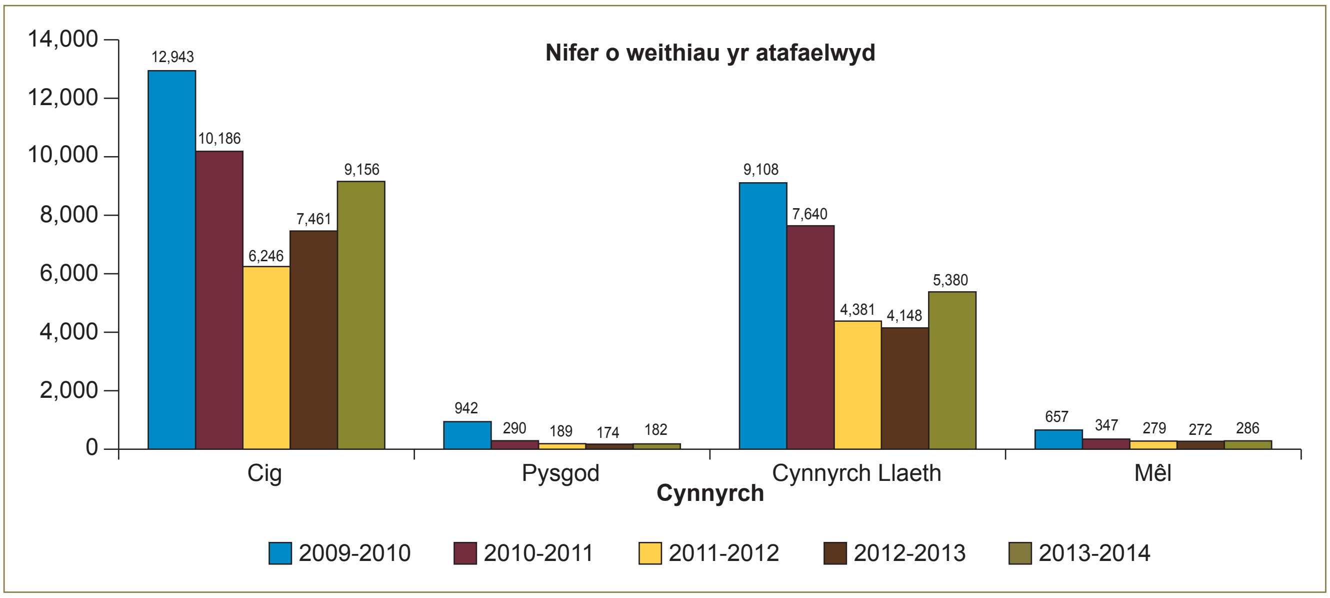

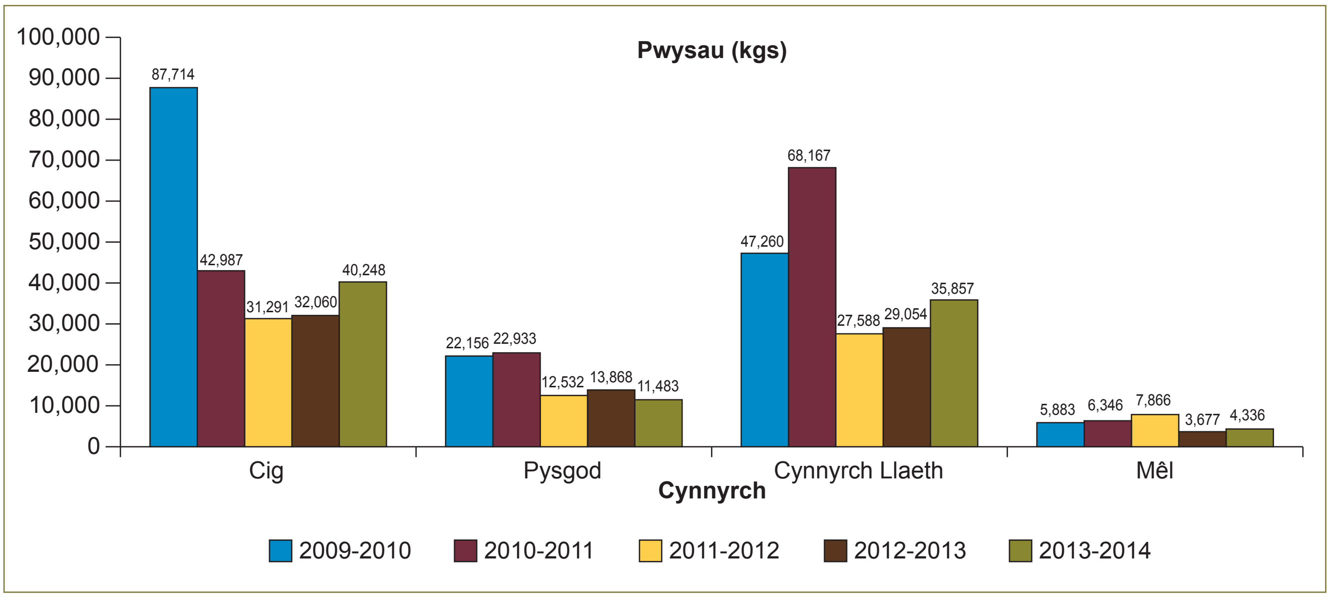

Atodiad E – Geirfa o dalfyriadau ac acronymau cyffredin

ABPs	Sgil-gynhyrchion anifeiliaid
AHVLA	Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Labordai Milfeddygol – a elwir yn awr yn Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA)
ALL	Awdurdodau Lleol
ASF	Clwy Moch Affricanaidd
BIP(s)	Safle Archwilio Ffiniau
CE	Comisiwn Ewropeaidd
CVED	Dogfen Mynediad Filfeddygol Gyffredin
Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (HMRC)	Thollau a Chyllid Ei Mawrhydi
DARD NI	Adran Amaethyddiaeth a Datblygu Gwledig Gogledd Iwerddon (DARD)
Defra	Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig
FMD	Clwy'r Traed a'r Genau
FSA	Asiantaeth Safonau Bwyd
FVO	Swyddfa Bwyd a Milfeddygaeth
GB	Prydain Fawr
HPAI	Ffliw Adar Pathogenig Iawn
ID checks	Gwiriadau ID
LLC	Llywodraeth Cymru
NI	Gogledd Iwerddon
OIE	Sefydliad Iechyd Anifeiliaid y Byd
OVS(s)	Llawfeddyg(on) Milfeddygol Swyddogol
PAFF committee	Pwyllgor Sefydlog ar Blanhigion, Anifeiliaid Bwyd a Bwyd Anifeiliaid – ScoFCAH yn flaenorol (Pwyllgor Sefydlog ar y Gadwyn Fwyd ac Iechyd Anifeiliaid)
PHA	Awdurdodau Iechyd Porthladd
RASFF	Hysbysiadau System Rhybuddio Cyflym ar gyfer Bwyd a Bwyd Anifeiliaid
TARP	Rheoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol
TRACES	System Rheoli Masnach ac Arbenigol UE
LLC	Llywodraeth Cymru
UK	Y Deyrnas Unedig

ISBN 978-1-4741-2419-5